

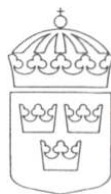
Riksdagens protokoll

1992/93:66

Tisdagen den 23 februari

Kl. 14.00 – 15.59

18.00 – 19.14

Protokoll
1992/93:66

1 § Meddelande om information från regeringen

Svar på frågor

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde torsdagen den 25 februari kl. 14.30 lämnar arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c) information om aviserad proposition om företagshälsovård.

2 § Anmälan om kompletteringsval till socialutskottet

Förste vice talmannen meddelade att Centerns riksdagsgrupp som suppleant i socialutskottet under Ulla Tillanders ledighet anmält hennes ersättare *Anna Corshammar-Bojerud* (c).

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialutskottet

Anna Corshammar-Bojerud (c)

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 16 och 17 februari.

4 § Svar på frågorna 1992/93:396 och 399 om färjeolyckan i Östersjön

Anf. 2 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Förlisningen av den polska färjan Jan Heweliusz utanför den tyska ön Rügen den 14 januari har föranlett Alf Eriksson att fråga mig vilka åtgärder som vidtas för att de kvarvarande svenskarna i färjan skall bli bärgade och transporterade hem till sina anhöriga. Dessutom har Ivar Franzén frågat vad den svenska regeringen gör för att påskynda undersökningen och bärgningen av den polska färjan. Jag avser att besvara dessa båda frågor i ett sammanhang, även om jag förstår att en av frågeställarna är sjuk i dag.

Ombord på det förlista fartyget fanns totalt sju svenska medborgare. Två

av dessa återfanns omkomna under det inledande räddningsarbetet. De kvarvarande fem svenskarna har ännu inte påträffats. En särskild krisgrupp organiserades i Ystad kort efter olyckan för att ge stöd åt de anhöriga. Utrikesdepartementet har också fortlöpande hållit de anhöriga orienterade om undersökningsarbetet.

Den polska regeringen tillsatte kort efter förlisningen två haverikommissioner. Den ena kommissionen söker genom omfattande dykningar efter de saknade och förbereder bärgning av fartyget. Den andra kommissionen har till uppgift att klarlägga orsaks- och ansvarsfrågorna.

Den polska marinen har med ett tjugotal dykare under flera hundra timmar genomskött den svårt skadade färjan med hjälp av undervattenskamrör. Arbetet har försvårats av att färjans inre är belamrat med rester av sönderslitna tågagnar, långtradare och fartygsdelar. Undersökningarna har också komplicerats av svåra strömförhållanden och kraftig sjögång. Färjan har dessutom drivit på botten ungefär 15 km från den ursprungliga positionen. Under driften har de flesta av lastbilarna och tågagnarna kastats ur färjan. Fartyg med ekolod och hydrografisk utrustning försöker lokalisera de fordon som har fallit ur färjan.

Regeringen har den 4 februari hos det polska transportministeriet lyckats utverka att en haveriexpert från det svenska sjöfartsverket på plats kunnat följa Haverikommissionens arbete. Denne hålls kontinuerligt underrättad om dykningarna av en polsk kontaktman. Samarbetet har enligt Sjöfartsverket fungerat mycket väl, och man har inte kunnat finna någon anledning att kritisera den polska haverikommissionens arbete. Den polska marinen har gjort bedömningen att dykarna löper stora risker vid genomsökning av färjans innandöme. Sjöfartsverket delar helt denna uppfattning.

Med hänsyn till de svåra väderförhållanden som vintertid råder i södra Östersjön anser de polska myndigheterna att bärgning först kan ske under våren. Polsk räddningstjänst har fått i uppdrag att bärga färjan och undersöker för närvarande hur bärgningen skall ske.

Jag vill i detta sammanhang uttrycka min starka medkänsla med de anhöriga. Det faktum att svåra undersökningsförhållanden fördröjer slutförandet av efterforskningarna medför att de anhörigas oroliga väntan förlängs. Ovissheten innebär självfallet att familjernas oro och sorg blir än svårare att bära. Det är min förhoppning att de pågående undersökningarna skall ge klarhet så snart som möjligt.

Anf. 3 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret, vilket jag upplever mycket positivt. Jag tror att det är mycket viktigt att det klarläggs att stora och viktiga insatser görs för att finna de omkomna svenskarna. Jag tror inte att någon av oss egentligen kan förstå hur smärtsamt det är för de anhöriga att förlora en anhörig och sedan inte veta när eller om man skall få begrava sin kära.

Det är också positivt att regeringen nu genom en haveriexpert kan följa arbetet på nära håll, och det är viktigt att allt som kan göras görs. Jag tror att det är viktigt att svenska regeringens agerande framstår som mycket

kraftfullt, och att man på alla sätt försöker påskynda arbetet med att bärga färjan.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Både det svenska sjöfartsverket och de polska myndigheterna bedömer det vara oerhört riskabelt att undersöka färjan i det läge den ligger i nu. Min följdfråga till utrikesministern blir följande: Är regeringen beredd att gå in med svenska resurser, svensk kunskap och svensk expertis för att om möjligt påskynda i första hand bärgningen, för att därmed också få hem svenskarna till Sverige?

Svar på frågor

Anf. 4 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det är precis så som Ivar Franzén säger. Även säkerhetsexperter vid det svenska sjöfartsverket säger att en bärgning under rådande väder- och strömförhållanden skulle vara mycket riskabel. Svenska ambassaden har tidigt framfört att vi från svensk sida är måna om att bärgningen sker så snart som omständigheterna tillåter. Det finns inte någon anledning för oss att tro att detta intresse inte delas av polackerna. Vi skall komma ihåg att det även i Polen finns sörjande anhängare som är angelägna om att vinna klarhet.

Det svenska sjöfartsverket framförde redan samma dag som förlisningen inträffade erbjudande om svensk medverkan i själva utredningsarbetet. De polska myndigheterna har inte ansett sig behöva ta denna hjälp i anspråk.

Anf. 5 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Förs det i dag konkreta diskussioner mellan svenska regeringen och polska regeringen eller polska myndigheter om eventuell svensk medverkan? Jag förmodar att vi har en del resurser som kanske inte polackerna har.

Anf. 6 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Som jag nämnde i mitt frågesvar har vi nu en man som hela tiden står i kontakt med de polska myndigheterna och som även via konsulatet i Stettin och via svenska ambassaden hela tiden följer arbetet. Om den situationen skulle uppkomma att polackerna behövde någon form av teknisk hjälp från svensk sida, förutsätter jag att vi också skall vara beredda att bistå med sådan.

Anf. 7 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag vill ställa en sista fråga. Kan utrikesministern försäkra de anhängare att svenska regeringen är beredd att satsa resurser för att på säkrare och snabbare sätt bärga denna färja om det finns möjligheter och behov? Det gäller kanske närmast att de anhängare skall känna att regeringens kraft finns bakom detta.

Anf. 8 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag kan försäkra att vi följer frågan mycket noggrant, och att vi naturligtvis om behov uppstår skall försöka stötta polackerna. Jag tror

samtidigt att vi kan hysa ganska god tillförsikt till att polackerna gör vad de kan.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1992/93:391 om skattereglerna och kultursektorn

Anf. 9 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Lennart Fridén har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i fråga om dels mervärdesskatt på biljetter vid kulturinstitutioner, dels beskattningen av utländska artister.

När det först gäller mervärdesskatten har Lennart Fridén, med hänvisning dels till ett tidigare frågesvar rörande i första hand situationen för de kommunala teatrarne, dels till EG:s mervärdesskattedirektiv, frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ändra de nuvarande reglerna i fråga om mervärdesbeskattning av kulturinstitutioner.

Teaterföreställningar och andra aktiviteter på kulturområdet skall beskattas i EG enligt det s.k. sjätte mervärdesskattedirektivet. Det finns dock en möjlighet att beskatta dessa tjänster med en lägre skattesats än normalskattesatsen.

På grund av de betydande offentliga bidrag som i Sverige ges till vissa institutioner inom kulturområdet skulle emellertid en skatteplikt till mervärdesskatt för dessa tjänster kunna medföra betydande konkurrenssnedvridningar till nackdel för t.ex. privatteatrarne. Det ärende rörande den kommunala teaterverksamheten som jag har berört i ett tidigare frågesvar och till vilket Lennart Fridén hänvisar har därför överlämnats till Utredningen om vissa mervärdesskattefrågor. Utredningen, som bl.a. har att undersöka i vilken utsträckning reglerna om mervärdesskatt kan ge upphov till snedvridningar i konkurrenshänseende, kommer enligt vad jag har erfart att avsluta sitt arbete under våren. Jag är därför inte beredd att nu vidta några åtgärder för att ändra gällande bestämmelser.

Lennart Fridén tar också upp frågan om beskattningen av utländska artister.

Fr.o.m. den 1 januari 1993 har reglerna på detta område ändrats genom att lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl. ersatt reglerna i 1908 års lag om bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Enligt de tidigare gällande reglerna betalade i utlandet bosatt fysisk person, som medverkade vid offentlig föreställning m.m. här i landet, bevilningsavgift på ersättningen för framträdandet. Avgiften beräknades på hela bruttoersättningen inkl. naturaförmåner, kostnadsersättningar och omkostnader som betalades direkt av arrangören. Skatten uppgick till 30 % av ersättningen. Befrielse från bevilningsavgifter för ett framträdande kunde i vissa fall medges genom särskilt beslut av regeringen eller av Riksskatteverket.

Enligt de nu gällande reglerna tas särskild inkomstskatt ut av utomlands bosatta artister, som utövar artistisk verksamhet här i landet. Skattepliktigt

intäkt utgörs av vad som erhålls i kontant ersättning eller annat vederlag. Från skattepliktig inkomst undantas däremot vederlag för nödvändig resa eller transport samt förmån av kost och logi i samband med inkomstens förvärvande eller för styrkta kostnader härför. Skatt tas ut med 15 % av den skattepliktiga inkomsten. Någon möjlighet att medge befrielse från skatten föreligger inte.

För artister som enligt de äldre reglerna kunde få befrielse från bevillningsavgiften kan de nya reglerna naturligtvis leda till en skärpt beskattning. De flesta har emellertid genom gällande dubbelbeskattningsavtal möjlighet att avräkna skatten i sitt hemland. För artister som inte har kunnat bli befriade från bevillningsavgift innebär de nya reglerna påtagliga förbättringar genom att skattesatsen sänkts och genom att skatt inte längre tas ut på förmån av kost och logi eller på ersättning för resa.

Som jag nämnde inledningsvis trädde lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister i kraft den 1 januari 1993 och har således tillämpats bara under ett par månader. Det är därför enligt min mening för tidigt att göra en slutgiltig bedömning av om den nya lagstiftningen har medfört några oförutsedda problem. Det finns emellertid anledning att bevaka om problem i vissa fall kan uppstå vid tillämpningen av nuvarande regler.

Anf. 10 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på mina två frågor. Om den första frågan vill jag helt kort säga att jag väl får se tiden an och hoppas på att det i samband med att vårblommorna slår ut kommer ett bra förslag från utredningen om mervärdesskatten. Jag vill bara skjuta in beträffande nackdelen för privatteatrarna, som statsrådet nämnde, att systemet som det kom att utvecklas nog har varit till större nackdel för de offentligägda teatrarna.

Det är bra att gamla lagar försvinner, t.ex. 1908 års lag. Det finns ett antal gamla lagar som inte är anpassade till hur samhället ser ut i dag. Samtidigt har det uppstått problem – det har jag fått bekräftat under de senaste veckorna. De är inte som statsrådet säger oförutsedda problem, utan de har varit något förutsedda. Man kan även hänvisa till att de nuvarande regeringspartierna enhälligt var emot förändringen såsom den kom att utformas.

Redan före årsskiftet har utländska artister, väl medvetna om vad som skulle komma att hända med skatteläggningen i Sverige, trissat upp sina ga-geanspråk. Ändringen har redan haft de effekter som branschen befarade.

Jag får väl tacka för att statsrådet säger att man skall bevaka dessa problem om reglernas nuvarande tillämpning inte är bra. Man jag kan redan nu konstatera att tillämpningen inte är bra. Då finns det som jag ser det anledning att mycket noga följa utvecklingen och, när man får ett bättre underlag, snabbt fatta de beslut som behövs för att vidta de förändringar som blir nödvändiga.

Anf. 11 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag har i olika sammanhang uppmärksammat på att det skulle föreligga problem. Vi kan vara överens om att den nya ordningen innebär en förbättring för dem som inte fick befrielse från den tidigare avgiften. Dem kan vi lämna därhän. Problemet gäller artister som tidigare kunde

få en befrielse från bevilningsavgiften men som nu måste betala en skatt på 15 %. De kan uppleva den nya ordningen såsom en skatteskärpning. Detta gör att arrangörerna utsätts för större gageanspråk.

Om man har en rimlig dubbelbeskattningsordning, skall man vid skattelaggingen i artistens hemland ta hänsyn till den skatt som betalas i Sverige. I enstaka fall kanske hemlandet inte beskattar inkomsten över huvud taget. Men i normalfallet, t.ex. i ett stort land såsom USA, beskattar man dessa inkomster, om ingenting annat är bestämt i dubbelbeskattningsavtalet.

Det har sagts att en del dubbelbeskattningsavtal inte kan hantera denna problematik. Jag är fullt beredd att studera i vilken mån dessa problem existerar och, i så fall, vad man kan göra för att lösa dem. Det är detta jag menar med avslutningen på mitt frågesvar.

Anf. 12 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Det är egentligen exakt dessa saker som jag tänker på. Flera av dubbelbeskattningsavtalen är inte riktigt bra. Vi kan också konstatera att skatteministern, fastän han är ganska glad åt att kunna sänka skatter, har kolleger i utlandet som inte har något emot att skärpa skatter rejält. Det har drabbat också den svenska kultursektorn. Vi kan även se – vilket vi gemensamt har hävdat genom åren – att ett bra skattesystem också är en väsentlig förutsättning för en bra kultursektor.

Anf. 13 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Min ambition är att sänka skatterna så mycket som det finns utrymme för med hänsyn till den samhällsekonomiska balansen. I detta fall talar vi om en skatt på 15 % på en nettointäkt efter avdrag för kostnader och annat. Skattesatsen är alltså förhållandevis låg jämfört med vad t.ex. en normalarbetande svensk får betala. Det är klart att även detta kan innebära ett problem, särskilt om det inte sker någon avräkning. Då får vi fundera på om det finns sådana problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1992/93:397 om beskattningen av lant- och skogsbrukares insatskapital

Anf. 14 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Bertil Danielsson har frågat mig om jag är beredd att föreslå ändringar i skattesystemet såvitt gäller lant- och skogsbrukares beskattning för avkastningen av insatskapital i ekonomiska föreningar.

Inkomst av lant- och skogsbruk beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. En särskild fråga i skattereformen var hur ränta och utdelning på näringsbetingade andelar i kooperativa föreningar skulle beskattas. I lagrådsremissen fanns förslaget att avkastningen på sådana andelar skulle beskattas i inkomstslaget kapital. Efter överväganden valdes slutligen den lösningen att sådan avkastning skall utgöra inkomst av näringsverksamhet samtidigt

som andelarna ingår i underlaget för skatteutjämningsreserv, s.k. K-surv. Jag är inte beredd att föreslå några ändringar i det avseendet.

Däremot vill jag nämna något om de planer som regeringen har att förbättra skattesituationen för företagen och särskilt de enskilda näringsidkarna. En enskild näringsidkare befinner sig i dag allmänt sett i en sämre skattesituation än den som driver näringsverksamhet i ett aktiebolag. För enskilda näringsidkare utgör hela inkomsten förvärvsinkomst. Drivs verksamheten i aktiebolagsform, kan däremot en del av inkomsten tas ut som lägre beskattad kapitalinkomst.

Regeringen hade avsikten att fr.o.m. inkomståret 1993 få till stånd en mer likformig beskattning grundad på förslagen i betänkandet (SOU 1991:100) Neutral företagsbeskattning. Ett positivt eget kapital i näringsverksamheten skulle ge näringsidkaren rätt att redovisa en schablonmässigt bestämd avkastning som inkomst av kapital. Dessa planer ändrades tillfälligt genom beslutet i krisuppgörelsen mellan regeringen och den socialdemokratiska oppositionen.

Jag vill därför erinra om att regeringen i olika sammanhang och senast i årets finansplan har förklarat att riksdagen kommer att föreläggas ett förslag, som bl.a. innebär att nya regler för enskilda näringsidkare skall gälla fr.o.m den 1 januari 1994 (prop. 1992/93:100 bil. 1 s. 46).

Av intresse i sammanhanget är också att en särskild utredare (Fi 1992:11) skall föreslå lättnader i dubbelbeskattningen av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster. Arbetet väntas vara avslutat före sommaren.

Anf. 15 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. I flera avseenden innehöll svaret mycket som var positivt för näringsverksamheten, de små och medelstora företagen och egenföretagarna rent allmänt. Det tackar jag för.

Däremot var svaret på min specifika fråga inte så positivt. Man kan väl säga att det var ett blankt avslag.

Som statsrådet nämde i sitt svar fanns just det här förslaget i lagrådsremissen, men efter överväganden valdes slutligen en annan lösning. Det skulle vara intressant att höra vilka överväganden som gjordes.

Min utgångspunkt är att det skall vara likartad beskattning på avkastning oavsett var kapitalet är placerat och oavsett hur det har intjänats – om det är genom näringsverksamhet i småföretag eller i jord- och skogsbruk. Nu utgör de areella näringarna en missgynnad sektor. Det är inte riktigt bra. För att just den här sektorn inte skall missgynnas borde också denna lilla skönhetsfläck kunna tas bort, när det ändå pågår en översyn av reglerna och när omfattande förbättringar görs för små och medelstora företag och egenföretagare.

Anf. 16 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Såvitt jag kan bedöma borde den proposition som jag tänker förelägga riksdagen under detta år innebära att problemet blir löst på ett bättre sätt.

Att ändra nuvarande regelsystem är naturligtvis tveksamt. Men om vi får

en situation där avkastningen på det egna kapital som man sätter in i näringsverksamheten – av detta egna kapital är ju värdet av insatserna i ekonomiska föreningen också en del – skall beskattas som kapitalavkastning, visserligen schablonberäknad, löser man problemet, därför att då blir ju avkastningen bara enkelbeskattad med 30 %.

Jag har nämligen svårt att se att räntan och utdelningarna på insatskapitalet skulle vara större än statslåneräntan, med tanke på den policy som finns vid fördelningen av efterlikvider och annat, men det kan alltid diskuteras.

Anf. 17 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Jag tar fasta på statsrådets uttalande om att problemet skall lösas på ett bättre sätt. Mer än så kan jag faktiskt inte begära.

För mig var den modell som jag föreslog den rätta och enklaste. Men om man kan lösa problemet på ett lika bra och t.o.m. på ett bättre sätt är jag fullt belåten.

Jag väntar med spänning på förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:404 om villkoren för allemanssparandet

Anf. 18 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Inger René har frågat mig vad jag tänker göra för att minimera vad hon ser som en orättvisa mellan sparande på ett allemanssparkonto och vanligt banksparande, nämligen att det gäller en uttagsavgift för allemanssparandet trots att numera samma skatteregler gäller för allt banksparande.

Frågan har ställts mot bakgrund av att de särskilda skattelättnaderna för sparande på allemanssparkonto, som en följd av överenskommelsen i september 1992 mellan regeringen och Socialdemokraterna, har slopats fr.o.m. år 1993. Beskattning kommer därmed att ske med den allmänna kapitalskattetsatsen 30 %.

Den uttagsavgift som Inger René anser missgynnar allemansspararna infördes för att markera den långsiktiga karaktären av sparandet (prop. 1983/84:30 s. 28).

Uttagsavgiften uppgår till 1 % av uttaget belopp, dock minst 20 kr, och tillfaller banken.

På de medel som har satts in på ett allemanssparkonto utgår årlig ränta som fastställs av Riksgäldskontoret. Räntan skall motsvara lägst Riksbankens diskonto, minskat med tre procentenheter. Räntan uppgår fr.o.m. den 15 februari i år till 9,5 %.

När Riksgäldskontoret bestämmer räntenivån sker det med utgångspunkt i att allemanssparandet skall utgöra ett konkurrenskraftigt alternativ till det långsiktiga banksparandet. Härvid har både den tidigare skatteförmånen och uttagsavgiften beaktats. I samband med att skattefördelen på allemanssparandet togs bort har räntan höjts som kompensation.

Något missgynnande av allemanssparandet i förhållande till andra långsik-

tiga sparformer anser jag mot denna bakgrund inte att man kan tala om. För övrigt förekommer det inte sällan olika former av uttagsbegränsningar vid annat banksparande.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 19 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Den första försämringen i allemanssparandet kom inte med den skatteöverenskommelse som regeringen gjorde med Socialdemokraterna i höstas, utan systemet har försämrats successivt. Detta gör att många känner sig lätt irriterade – om jag skall uttrycka mig så att talmannen inte klubbar av mig – och nästan lurade.

Dagens situation stämmer dåligt med de premisser som gällde när man lockades in i detta sparande, som från början var mycket förmånligt.

Att många verkligen är irriterade kan inte minst personalen på Riksgäldskontoret och de som sitter i bankernas kassor intyga. De får åtskilliga samtal om detta.

Man kan flytta sina pengar till mer förmånligt sparande. Jag håller faktiskt inte med statsrådet Lundgren om att det är så ypperligt förmånligt att allemansspara.

Jag har ringt runt till banker, och i morse på vägen hit hörde jag talas om en sparform som är den mest förmånliga som jag hittills har hört talas om – men det kanske dyker upp ännu bättre. Det är något som heter Drosktrafikföreningen, DTF, som har ett sparande utan några villkor alls, med 12 % ränta. De stora handelsbankerna har också sparformer med en förmånligare räntesats än allemanssparandet har.

Då undrar jag, statsrådet Lundgren, vilka motiven i dag är för att spara i allemanssparande i stället för i annat sparande.

Anf. 20 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Man kan ha många synpunkter på om staten skall bedriva allemanssparandet. Allemansfondssparandet har en annan betydelse för att skapa större intresse för deläggande i näringslivet via allemansfonder osv. Man kan ha många synpunkter på detta, men frågan gäller inte detta. Låt oss ta detta vid ett annat tillfälle.

Det är klart att det går att hitta sparformer som i dag har högre förräntning än allemanssparandet. Men oftast – inte alltid – är de inte jämförbara sparformer.

Exempelvis olika former av privatobligationer har kanske en högre räntesats, men det finns också kursrisker. Det är inte samma tillgänglighet. Man kan ju vinna på en fastränteobligation när räntan i övrigt går ner. Men man kan förlora när den går upp. Det finns alltså ett riskmoment i detta. Jag antar att Drosktrafikföreningens sparkassa inte fungerar med samma garantier som kan finnas i andra former av sparande, vilket i sin tur gör att riskerna kanske är större för den typen av sparande. Man kan inte riktigt jämföra de här räntesatserna.

Jag har själv funderat på hur man skall se på uttagsavgiften i ett läge när man ändrar reglerna. Eftersom man tog hänsyn till uttagsavgiften vid den sammanvägning av olika räntesatser som man gjorde, när man bestämde vil-

ken ränta allemanssparandet skulle ha, anser jag att det inte finns någon anledning att nu genomföra en förändring.

Anf. 21 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jag tackar även för detta svar, men – här får man väl göra reklam för olika banker antar jag – både S-E-Banken och Handelsbanken har sparformer som inte är bundna till sådant som högggradigt fluktuerar, utan det är rent banksparande.

Det kan möjligen vara så att pengarna är bundna under ett år, men det kan också vara så att de inte är bundna alls. Och då räntenivån mycket väl kan jämföras med den som man får i allemanssparandet och t.o.m. överstiger den har man ju dessutom som lök på laxen en enprocentig uttagsavgift på allemanssparandet.

Det känns inte som om detta sparande kan konkurrera med annat sparande. Jag undrar därför varför det finns kvar.

Anf. 22 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Man kan, som jag sade tidigare, fråga sig hur man skall se på allemanssparandet, men det får vi återkomma till i ett annat sammanhang.

De mycket förmånliga sparkonton som finns i olika banker – utan att nämna någon speciell vid namn – har ofta krav på exempelvis ett, två eller högst fyra uttag per år. Vid uttag utöver detta tas vissa uttagsavgifter ut. Det finns den typen av konton.

Vissa banker har konton som är rena avistakonton – man kan göra uttag när som helst. De har betydligt lägre ränta än 9,5 %.

Man får ju väga in de förmåner som man har haft tidigare på sitt sparande. Också förräntningen av ett gammalt kapital som har varit förmånligt behandlat under lång tid kan påverka bedömningen av uttagsavgiften.

Vad gäller nyinsättningar har ju var och en möjligheten att bedöma var det är lämpligast att sätta in sina pengar.

Anf. 23 INGER RENÉ (m):

Herr talman! Jo, men det irriterande är att jag då får betala 1 % uttagsavgift om jag vill flytta mina allemanssparingar till ett förmånligare konto.

Anf. 24 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Som jag sade skall man komma ihåg att om man har sparat under litet längre tid så har man också dragit nytta av de fördelar som har funnits i systemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1992/93:411 om åtgärder för att förhindra sedelförfalskning

Anf. 25 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Tage Pålsson har frågat statsrådet Hellsvik vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att eliminera skadeverkningar som uppkom-

mer för handeln och enskilda genom den ökande förekomsten av falska sedlar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det pågår ständigt ett tekniskt utvecklingsarbete för att göra det svårare att använda förfalskade sedlar som betalningsmedel. Med anledning av de senaste förfalskningarna har Riksbanken och även polisen gått ut med information om olika sätt att skilja falska sedlar från äkta sedlar. Ytterligare informationsinsatser planeras av Riksbanken. Någon sådan åtgärd som Tage Pålsson angett som exempel, såsom ändring och upptryckning av nya sedelmodeller, planeras för närvarande inte med hänsyn till den mycket stora kostnad detta skulle medföra.

Anf. 26 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret och börja med att erkänna att det finns ett litet tryckfel i min fråga. Det står "100- och 500-kronorssedlar". Det skall vara "1 000- och 500-kronorssedlar". Det är framför allt tusenlappar som är ute i cirkulation. Jag vet inte om den uteblivna nollan har haft betydelse för statsrådets svar. Svaret var litet väl tunt, om jag får säga min mening.

Det här är nämligen en fråga som börjar bli mycket allvarlig ute i vårt land. Det är tydligt att vi har drabbats av en förfalskningsvåg utan motstycke i landets historia. Det är möjligt att det är organiserad brottslighet med internationell förgrening som ligger bakom, men det vet man inte. Rikspolisstyrelsen och rikskriminalen är mycket oroliga. Man bedömer att det kan finnas uppemot 20 miljoner kronor i falska sedlar ute i Sverige.

Den nya tekniken är en orsak, eller åtminstone ett medel. Det gäller offsettryck och färgkopiering. Det är mycket svårt för handeln och framför allt för gemene man, den vanlige konsumenten, att skilja på en falsk och en äkta sedel. Jag tycker att statsrådet har tagit litet för lätt på frågan. Det är inte bara fråga om information. Informationen till handeln går nog an. Men man kan inte klara av detta problem bara genom information om man inte har en särskild apparat för att lysa igenom sedlarna. Den vanlige konsumenten kan inte klara sig enbart med informationen om hur man skiljer på falska och äkta sedlar.

Herr talman! Jag skulle gärna vilja att statsrådet funderade över om man inte kan ta till ytterligare åtgärder för att klara av det här problemet.

Anf. 27 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Om vi skulle trycka nya sedelmodeller skulle ett omfattande utbyte av sedlar ske. Det kommer att ta en viss tid innan det tränger igenom, och det kommer att kosta mycket pengar. Det är en åtgärd som man inte tar till förrän det finns mycket starka skäl för att göra det.

Låt oss se på vilka möjligheter det finns. Det är uppenbart att det är skillnad på förfalskningarna och de äkta sedlarna. De äkta sedlarna är utformade på ett sådant sätt att man kan skilja dem från de förfalskningar som kan vara gjorda antingen med offsettryck eller i en färgkopiator.

Frågan är – vilket Tage Pålsson tog upp – hur situationen är för de vanliga

konsumenterna. Jag tror att det är ganska sällan som man som enskild medborgare får den typen av stora sedlar annat än via bank. Om man får en falsk sedel av någon har man rätt att kräva ersättning. Om man får en sådan sedel från banken, kan man också räkna med att man skall få ersättning, såvitt jag kan bedöma. I handeln har man naturligtvis också en viss skyldighet att genomföra kontroller, lika väl som banker som tar emot sedlar har en sådan skyldighet. Man sätter i dag in resurser för att skapa förutsättningar för att noggrant kontrollera de sedlar som är utsatta för förfalskningsförsök. Det gäller att tala om hur man skall kunna avslöja en förfalskning.

Anf. 28 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Det är intressant att höra att statsrådet säger att man skall kunna få ersättning av t.ex. en bank om man har fått en falsk sedel. I praktiken fungerar det inte så. Jag har själv erfarenhet av att ha fått en, visserligen utländsk, falsk sedel i en bank, och jag hade sedan ingen möjlighet att bevisa det.

Den som har fått en falsk sedel i sin hand kan känna sig blåst, som det står i en artikel i tidningen ICA-Nyheter. Problemet är att förfalskningarna är så oerhört välgjorda att de knappast går att avslöja annat än med den typ av genomlysningsapparater som nu säljs.

Skulle man kunna tänka sig att den här typen av undersökningsapparat skulle kunna ställas till förfogande för handel, bank och post så att även allmänheten skulle kunna gå in och belysa sina sedlar?

Anf. 29 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! De som operativt sysslar med att hantera problemet med sedelförfalskning får naturligtvis komma med förslag på åtgärder som behöver vidtas, så får vi ta ställning till det. Detta är svårt för mig. Jag sysslar inte med sedelförfalskning och jag sysslar inte heller dagligen med hantering av problemet med sedelförfalskning, så jag är inte så insatt i tekniken.

Anf. 30 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Vi är i samma båt. Jag sysslar inte heller med sedelförfalskning.

Jag säger bara att det här är en fråga som faktiskt väcker stor oro, framför allt i handeln. Fler och fler konsumenter läser också om problemen och börjar bli oroliga. Man frågar sig om man törs ta emot en 500-kronorssedel. Problemet med tusenlappar är ännu större.

Jag har inget konkret förslag till lösning. Jag tycker bara att det är bra om man från regeringens håll uppmärksammar problemet. Vi kanske bara är i början av ett stort problem. Vi kanske bara ser toppen på ett isberg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig, med anledning av att det i dagens sysselsättningsläge är angeläget att underlätta nyanställningar, om jag är beredd att snarast öppna möjligheter till provanställning under ett år.

Reglerna om provanställning är, som Göte Jonsson vet, för närvarande föremål för översyn inom ramen för Arbetsrättskommittén. Av direktiven till utredningen framgår att kommittén skall föreslå lagändringar som på olika sätt vidgar möjligheten till provanställning, t.ex. genom att tillåta längre provotid. Kommittén avser att redovisa sina förslag i ett delbetänkande som omfattar anställningsskyddsfrågor, förslag om förbud mot blockad av enmans- eller familjeföretag samt frågan om avskaffande av den fackliga vetorätten vid entreprenad.

Kommittén kommer att lägga sitt delbetänkande under april månad. Jag vill för egen del avvakta kommitténs förslag.

Anf. 32 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag är medveten om att Arbetsrättskommittén har ett uppdrag. Det är i och för sig fint att det kommer ett betänkande under våren. Problemet är emellertid att vi så snabbt som möjligt behöver få till stånd förändringar som innebär möjligheter till ytterligare anställningar ute i näringslivet. Därför har jag ställt frågan om inte arbetsmarknadsministern skulle kunna tänka sig att tillfälligt komma med ett förslag till riksdagen som innebär att man under exempelvis ett år prövar möjligheten till provanställning just i det här skedet. Jag undrar om inte arbetsmarknadsministern skulle kunna överväga en sådan möjlighet, t.ex. i avslutning till kompletteringspropositionen.

Det finns t.ex. många ungdomar som nu behöver komma ut på arbetsmarknaden. Ungdomspraktikplatserna har visat sig vara lyckade. Men nu är det många som lämnar sin ungdomspraktikplats. En sådan här möjlighet skulle kanske kunna lösa problemen för många ungdomar.

De problem som har uppstått efter 1980-talets misslyckanden måste lösas med okonventionella åtgärder. Jag menar att en provanställning på ett år skulle vara en sådan okonventionell lösning.

Jag tycker att man kan göra detta i avvaktan på Arbetsrättskommitténs betänkande. Det kommer att innefatta, som arbetsmarknadsministern har sagt, en rad andra åtgärder som på sikt skall underlätta möjligheten till anställningar.

Arbetsmarknadsministern och jag är överens om att vi måste försöka skapa riktiga jobb i näringslivet för att komma till rätta med sysselsättnings-situationen. Jag vill därför än en gång fråga arbetsmarknadsministern om han i avvaktan på kommitténs förslag inte kan tänka sig att komma med ett förslag om en möjlighet till tillfällig anställning. Om vi skall avvakta utredningen dröjer det till fram i höst innan vi har möjlighet att fatta beslut i frågan.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Denna utredning skall normalt sett vara klar i månadsskiftet mars–april. Jag hoppas att man håller den tiden så att förslaget kommer tidigt i vår. Jag har ingen annan åsikt än att det är utomordentligt angeläget att alla våra små och mindre företag börjar våga anställa ordinarie arbetskraft. Jag vet att provanställningstiden betyder en del här. Man har en trygghet ett tag framöver. Man är fortfarande osäker på om högkonjunkturen håller på att komma tillbaka eller inte, och då finns en överförsiktighet.

Jag har talat med ett par arbetsmarknadsparter om denna fråga. Jag tänker tala med ytterligare ett antal. Innan kommittén lägger fram förslaget vet man ungefär vad den kommer med och hur ståndpunkterna är i kommittén. Det är detta lilla jag vill ha rätt på innan jag börjar fundera på allvar.

Anf. 34 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta ytterligare klarläggande. Också jag hoppas på en tidig vår. Jag tror ändå att det finns förutsättningar att fatta ett beslut under vårriksdagen. Det ser jag som angeläget, eftersom bl.a. våra ungdomar därigenom kan få en ökad möjlighet att komma ut på en ordinarie arbetsmarknad.

Det är precis som arbetsmarknadsministern säger. Vi står här i avvaktan på en högkonjunktur. Många företag ser ljusningar. Men i stället för att nyanställa låter man i ett sådant läge den personal som man har arbeta övertid just därför att man inte i en osäker situation vill dra på sig ytterligare framtida kostnader. Det är just i detta skede som jag menar att det skulle vara angeläget att få till stånd en utvidgad generell provanställningsmöjlighet.

Jag tolkar arbetsmarknadsministerns svar så, att arbetsmarknadsministern är positiv till tanken och också prövar möjligheten att lägga fram ett förslag redan till vårriksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:372 om beredskap mot oljeutsläpp

Anf. 35 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig om Sverige och de övriga nordiska länderna har beredskap inför, och om det finns kapacitet att klara, ett oljeutsläpp motsvarande det som hände på Shetlandsöarna.

Sverige har en beredskap för insatser vid oljeutsläpp till sjöss, som byggts ut i enlighet med den inriktning som har lagts fast av riksdagen. Metod och teknik har förbättrats successivt.

Ansvar för insatserna till sjöss ligger på Kustbevakningen. Oljebekämpningsresurserna är fördelade utmed kusten så att begränsningsåtgärder alltid skall kunna påbörjas inom fyra timmar. Åtgärder för att ta upp oljan skall kunna vidtas inom åtta timmar.

Den kommunala räddningstjänsten har ansvaret för insatser på stränderna. Vid behov kan särskild utrustning snabbt tillföras kommunerna från Statens räddningsverks regionala förråd.

De nordiska ländernas beredskap för oljeutsläpp till sjöss ligger på en nivå som i förhållande till riskerna kan anses rimlig. Våra länder utgör på detta område i hög grad förebilder för andra länder i världen.

Internationella överenskommelser om samarbete har träffats med de nordiska länderna och med övriga Nordsjö- och Östersjöländer så att resurser kan sammanföras vid stora utsläpp. Planer för denna samverkan har utarbetats, och ett tiotal sambands- och materielövningar genomförs varje år. Samarbetet har vid de gemensamma insatser som genomförts under senare år fungerat bra i praktiken.

Enligt min bedömning har vi en tillfredsställande beredskap även för stora utsläpp, inte minst genom de internationella överenskommelser som gör det möjligt för oss att vid behov få resursförstärkningar.

Det är emellertid viktigt att beredskapen även i fortsättningen successivt förbättras. Erfarenheterna av inträffade oljeutsläpp måste tas till vara. Sverige deltog således i förra veckan i den utvärdering av oljeutsläppen i Spanien och på Shetlandsöarna som genomfördes av de spanska och brittiska myndigheterna i samverkan med EG-kommissionen.

Anf. 36 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för det relativt fylliga svar som nu givits här i eftermiddag. Vi har debatterat sjöfart förut, i synnerhet farligt gods. Men denna fråga är viktig inte bara för oss som bor utmed Östersjön utan för alla i regionen, i Europa och inte minst för livet i vattnet.

Det känns tryggt för oss att försvarsministern ånyo påtalar att läget är under kontroll, vilket också intygas av Sjöfartsverket. Jag har i dag på förmiddagen talat med Bengt Erik Stenmark. Det är viktigt att vi förebygger risken för dylika katastrofer. Om detta bör vi vara överens, vilket också nämndes här.

Jag vill ställa en fråga. Har regeringen några planer på att förekomma ytterligare risker genom exempelvis åtgärder av selektiv art, där man skulle kunna sortera bort de äldre fartygen? Det gäller här undermåliga fartyg. Man skulle också kunna tänka sig en trafikkontroll av något slag. Har regeringen någon avsikt att se över dessa frågor?

Anf. 37 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag vill först säga att den fråga som här tas upp i första hand berör kommunikationsministern. Så sent som i januari uppdrog regeringen till Sjöfartsverket att bl.a. redovisa om det föreligger behov av och förutsättningar för restriktioner för trafik med fartyg med enkel botten som transporterar olja och andra skadliga ämnen i känsliga områden på svenskt vatten. Det är ett uppdrag som enligt regeringsbeslutet skall genomföras skyndsamt. Därigenom tror jag också att vi får en bedömning av läget när det gäller riskerna med den här typen av trafik.

Därutöver håller vi på att intensifiera det internationella samarbetet på detta område. Vi är anslutna till ett antal avtal. Nu är också de baltiska länderna med. De betyder mycket för oss i sjöfartshänseende och kommer att betyda ännu mer. Den s.k. Helsingforskonventionen har ratificerats av Estland och Litauen, och Lettland deltar som observatör. Detta är inte bara för-

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

malia. Här pågår också en hjälp med att bygga upp kustbevakningar, bl.a. med svenska och finländska kustbevakningsfartyg. Vi har från svensk sida skänkt ett fartyg till vardera baltiska land för att de skall kunna ha möjlighet att bygga upp en övervakningskapacitet på detta område.

Jag vill slutligen säga att vi inom ramen för den s.k. Helsingforskonventionen har tagit initiativ till en kartläggning av transporter i Östersjön och risker i samband med dessa. Denna kartläggning beräknas vara genomförd under nästa år.

Anf. 38 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det som försvarsministern nämner och som vi har talat om tidigare är imponerande, dvs. den uppdelade verksamheten hos kustbevakningen och den kommunala räddningstjänsten. Jag skall inte här ta upp frågan om att den borde vara sammankopplad till en myndighet.

EG:s transport- och miljöministrar har nyligen varit samlade till ett möte med anledning av de olyckor som har skett med färjor och tankfartyg. Man tog där upp ett antal önskemål. Hur tänker vår regering och försvarsministern agera för att om möjligt uppfylla några av dessa önskemål? Det gäller t.ex. översyn av avgifter som bestraffar de moderna fartyg som vi har i dag och ett gemensamt språk ombord. Man skulle också kunna se över lotsbestämmelser för dessa vatten.

Anf. 39 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Vi har ännu inte haft möjlighet att utvärdera de förslag som har förts fram i samband med det möte som nämndes. Också här är vi delvis inne på kommunikationsministerns område.

Försvarsministern och Försvarsdepartementet ansvarar för Räddningstjänsten inkl. oljeutsläpp, men däremot inte för exempelvis lotsväsende och liknande även om det här råder ett nära samarbete.

Det har tagits initiativ bl.a. så sent som i förra veckan genom att en representant för Kustbevakningen utsågs att delta i det möte där en utvärdering gjordes av vad som hade hänt i samband med oljeutsläppet vid Shetlandsöarna. Jag kan försäkra att vi skall göra vad vi kan för att följa med i den internationella utvecklingen på området. Jag har som polis med ansvar för Kustbevakningen haft möjlighet att följa den på nära håll, och jag måste säga att jag är imponerad av den beredskap som finns där och de resurser och kunskaper som sedan länge existerar.

Anf. 40 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det är med ytterligare övertygelse som jag ser fram emot en sammanslagning av de olika departementens ansvarstagande vad gäller just farligt gods och Östersjöns risker.

Det hade varit bra om försvarsministern eller något annat statsråd kunde säga: Jag ansvarar för hela detta område, och jag ser fram emot att vi skall kunna mötas på den punkten också så småningom. Det skulle inte bara gagna oss som debatterar här utan också hela det ansvar som vi har att förvalta för kommande generationer.

Anf. 41 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Här sker ändå en samordning, och jag tror inte att frågan om en sammanslagning av vissa verksamheter är det intressanta.

Försvarsministern är ordförande i något som heter Rådet för räddningstjänst. Där ingår en lång rad myndigheter, inte minst från Kommunikationsdepartementets område, men också från olika delar av totalförsvaret samt andra myndigheter som t.ex. Polis och andra som kan bli berörda. Rådet för räddningstjänst har en verksamhet som just går ut på – och jag kan försäkra att den är effektiv – att se till att en samordning verkligen fungerar om något inträffar.

Jag tror aldrig att en sammanslagning kan motverka alla tänkbara hotbilder på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

11 § Svar på fråga 1992/93:394 om utredning om sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna

Anf. 42 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Nils-Olof Gustafsson har frågat mig varför direktiven till beredningen för en ny ordning för sjuk- och arbetsskadeförsäkringar dröjer.

Eftersom jag uppfattar den ställda frågan så, att Nils-Olof Gustafsson i grunden vill veta när direktiven blir klara är mitt svar på den ställda frågan att direktiven beräknas vara klara inom kort. De kommer då att redovisas för riksdagen i form av en särskild skrivelse.

När det gäller skälet till att direktiven har dröjt tror jag att jag är lika angelägen om att direktiven skall bli klara som Nils-Olof Gustafsson är. Jag anser emellertid att det är en komplicerad uppgift för den kommande beredningen att utreda och lämna förslag till ett system där sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna har flyttats ut ur statsbudgeten. Det är mycket angeläget att direktiven utformas så precist och fullständigt som möjligt.

Anf. 43 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Jag anser att den överenskommelse som träffades i samband med den s.k. krisuppgörelsen om en reformering av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna var ett av de stora och viktiga inslagen. Frågan skulle beredas och direktiv skulle skrivas. Det har nu gått fem månader, och vi har ännu inte sett några direktiv. Jag tycker faktiskt att denna fördröjning är ganska anmärkningsvärd.

Statsrådet säger att direktiven skall komma inom kort. Jag har därför två följdfrågor. Är det fråga om ett antal dagar eller veckor eller vilken tidsrymd avser statsrådet med inom kort?

Då detta bygger på en överenskommelse var det underförstått att också Socialdemokraterna skulle vara med när direktiven skulle diskuteras. Efter som direktiven skall vara klara inom kort och det, så vitt jag vet, inte har tagits några som helst kontakter, vill jag också fråga statsrådet hur man har tänkt att löftet om samråd skall fullföljas.

Anf. 44 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Låt mig först, beträffande de fem månader som har gått sedan överenskommelsen om det första krispaketet träffades i Rosenbad, ändå få nämna att det förmodligen är en av de intensivaste reformperioderna i svensk socialförsäkringshistoria. Jag skulle tro att varken Nils-Olof Gustafsson eller någon annan kan finna ett motsvarande halvår i svensk politisk modern historia då så mycket har förändrats genom förslag till riksdagen från regeringen och genom beslut av riksdagen på detta område. Detta kan möjligen ge en antydning till varför direktiven inte har blivit klara lika snabbt som Nils-Olof Gustafsson och flera andra kan ha önskat.

Vad sedan gäller de två frågorna, vill jag besvara dem i omvänd ordning, eftersom den första har med den andra att göra. Det är alldeles klart att direktiven skall tas fram i samarbete med Socialdemokraterna. Som Nils-Olof Gustafsson påpekade ingick det ju i den uppgörelse som träffades mellan regeringen och den socialdemokratiska oppositionen. Min förhoppning är icke desto mindre att den färdiga produkten kommer att finnas inom kort. Men det beror litet grand på hur samtalen fungerar.

Vad gäller den konkreta frågan om vad jag menar med inom kort, så är det min förhoppning att regeringen och Socialdemokraterna inom några veckor skall vara överens om direktiven. Men det beror således inte bara på regeringen.

Anf. 45 NILS-OLOF GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Naturligtvis inser jag att det har varit en jobbig period. Jag inser också att frågan är svår, och att det är kinkigt hur man skall utforma direktiven. Det är därför som det är så angeläget att få statsrådets medhåll i detta sammanhang. Eftersom det bygger på en överenskommelse mellan regeringen och oss socialdemokrater vill vi vara med och diskutera direktiven. Nu kvarstår ändå min kritik när det gäller den långsamma handläggningen av frågan. Men det är ju ingen mening att stå här och gnetas på om det, utan jag ser med intresse fram emot de kontakter som statsrådet kommer att ta. Vi skall med energi ge oss in i diskussionen om direktiven.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1992/93:398 om Socialstyrelsens tillsynsverksamhet

Anf. 46 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Ingrid Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att likhet inför lagen skall råda när det gäller Socialstyrelsens tillsynsverksamhet.

Ingrid Andersson ställer sin fråga mot bakgrund av att det i tidskriften Landstingsvärlden har redovisats att antalet anmälningar enligt lex Maria har ökat till Socialstyrelsens regionala tillsynsenhet i Umeå, men att inget fall har anmälts till Hälso- och Sjukvårdsnämndens ansvarsnämnd för bedömning av eventuell påföljd.

Socialstyrelsen skall i första hand inrikta sitt arbete på tillsyn i form av uppföljning och utvärdering av den verksamhet inom socialsektorn som kommuner, landsting och enskilda huvudmän bedriver. En stor del av verkets uppgifter fullgörs vid de regionala tillsynsenheterna, som har inrättats under de senaste två åren. Ungefär samtidigt som de regionala tillsynsenheterna har tillkommit har andra stora organisatoriska förändringar genomförts. Jag tänker främst på den s.k. ÄDEL-reform som Ingrid Andersson också tar upp i sin fråga. Denna reform har som bekant inneburit att en del av den verksamhet riktad mot äldre och handikappade som tidigare bedrevs inom landstingen nu har överförts till primärkommunerna.

Stora förändringar av de slag som jag här har nämnt medför automatiskt att nya rutiner för en rad åtgärder måste byggas upp. I samband med ÄDEL-reformen tillkom också en helt ny befattning, nämligen medicinskt ansvarig sjuksköterska, som har ansvar för att anmälningar enligt lex Maria görs för patienter inom den primärkommunala verksamheten.

Enligt vad jag har erfarit har det som Ingrid Andersson påtalar skett en ökning av antalet anmälda fall enligt lex Maria de två senaste åren. En betydande andel av ökningen avser den kommunala sjukvården. Socialstyrelsen har också noterat att anmälningarna görs mycket ojämnt, vilket tyder på att olika kriterier tillämpas inom kommunerna.

I enlighet med gällande intentioner har Socialstyrelsen under senare tid alltmer inriktat sin tillsynsverksamhet mot ett förebyggande arbete. Denna ändrade tyngdpunkt i verksamheten får självfallet inte hindra att ärenden som bör bli föremål för disciplinär bedömning anmäls till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Jag vill understryka att det inte finns något som hindrar att en fråga tas upp direkt med ansvarsnämnden även om den anmäls till Socialstyrelsen enligt lex Maria.

Naturligtvis är det angeläget att samma bedömningsgrunder används i hela landet både vad gäller att göra anmälningar och att sedan vidta åtgärder med anledning av vad som har framkommit. Det är viktigt att åtgärder vidtas för att skapa en enhetlig hantering. Socialstyrelsen arbetar på olika sätt för att åstadkomma en större enhetlighet över landet i dessa avseenden. Dels arbetar de med aktiv uppföljning, där olika geografiska områden penetreras ur medicinska och sociala aspekter, dels arbetar styrelsen på uppdrag av regeringen med en uppföljning av ÄDEL-reformen. Detta uppdrag genomförs i nära samarbete med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet samt Socialvetenskapliga forskningsrådet.

Inom ramen för den aktiva uppföljningen som för närvarande genomförs i Dalarna och Värmland görs en särskild studie av den medicinskt ansvariga sjuksköterskans verksamhet. Projektet beräknas slutrapporteras i april. Med detta projekts erfarenheter som grund kommer senare en riksomfattande studie att göras. Vidare träffas regelbundet ledningen för såväl det centrala verket som för de regionala enheterna för att diskutera gemensamma frågor bl.a. rörande policy.

Mot bakgrund av att det inom Socialstyrelsen redan pågår flera aktiviteter för att åstadkomma en mera enhetlig och säker hantering av bl.a. lex Maria-ärenden anser jag inte att jag för närvarande har anledning att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 47 INGRID ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det var långt och detaljerat, och jag har fått klart för mig att vi båda tycker att det är viktigt med en enhetlig hantering. I övrigt tycker jag att det är tråkigt att statsrådet inte vill göra någonting åt det här problemet.

Socialstyrelsen har tydligen ändrat sin praxis, trots att så mycket förändringsarbete pågår. Det har fått till följd att fel som begås av personal i sjukvården kan komma att få helt olika bedömning beroende på vem som anmäler. När en patient anmäler ett ärende direkt till Ansvarsnämnden görs det en bedömning, och en påföljd åläggs, om det är befogat. Anmäls ett ärende till Socialstyrelsen av sjukvårdspersonalen, enligt lex Maria, kan Socialstyrelsen välja att gå in med information och instruktion. Vi skall inte bortse från att det är en mycket viktig uppgift. Men Socialstyrelsen kan låta bli att föra ärendet vidare till Ansvarsnämnden, och påföljd kan utebli. Man är då inte säker på att en enhetlig bedömning har gjorts. Många likartade ärenden kan bedömas olika.

Det är viktigt att man, både som patient och som personal, har förtroende för Socialstyrelsens tillsynsverksamhet. Ett sådant här förfaringsätt ger dubbla budskap. Ibland görs bedömningen att ett visst fel ger påföljd, medan ett annat liknande fel ibland bara raderas ut. Det är olyckligt. Det hoppas jag att vi är överens om.

Socialstyrelsen har också haft en annan bedömning. Från Socialstyrelsens sida säger man att det kan vara förståeligt att det ibland begås fel vid dosering, eller vid val av rätt medicin, om man blir störd av telefonsamtal eller av någon anhörig som rusar in. Men sjukvården är ju full av oväntade händelser, och det är viktigt att man som patient kan förvänta sig att det går rätt till, trots att det ibland är hetsigt. Jag uppmanar statsrådet att engagera sig litet mer i den här frågan än vad svaret antyder är fallet.

Anf. 48 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Enligt min egen bedömning är jag klart engagerad i frågan att vi skall ha samma vård och regler över hela landet. I mitt konkreta svar har jag försökt att peka på att Socialstyrelsen gör insatser, framför allt inom de områden där vi har haft den största ökningen av antalet anmälningar, dvs. det som rör det primärkommunala ansvaret för sjukvården, som trädde i kraft den 1 januari 1992.

I mitt svar hänvisade jag till de undersökningar som nu görs i ett par av de svenska länen, undersökningar som kommer att ligga till grund för vidare diskussioner och för riksomfattande studier för hela landet. Det arbete som bedrivs inom Socialstyrelsen är värdefullt bl.a. för att få en enhetlig bedömning över landet. I mitt svar redovisade jag bara att jag först vill avvakta de genomgångar som nu sker.

Anf. 49 INGRID ANDERSSON (s):

Herr talman! De genomgångar som nu sker tar ju en del tid, och under den tiden kan sådana här skevheter fortsätta, samma typ av fel kan bli bedömda väldigt olika.

Statsrådet har också påpekat att Ansvarsnämnden kan ta upp ärenden,

även om de inte är anmälda enligt lex Maria. Men det förutsätter ju att en anmälan har inkommit från en patient. Om man som patient får vetskap om att ett fel har begåtts – jag förutsätter att man som patient får veta det, om felet är anmält enligt lex Maria – och att ärendet har anmälts, låter man sig nog nöja. Man tycker att ärendet skall väga lika tungt om det är anmält till Socialstyrelsen av sjukvårdspersonalen, och därför låter man bli att själv anmäla. I slutändan blir det lika tokigt. Jag tycker därför att det finns väldigt starka skäl för en genomgång med Socialstyrelsen om att akta sig för att ändra praxis på en del områden innan man kommit överens om hur man skall åstadkomma en enhetlig bedömning.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 50 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Det är förvisso sant att det tar tid med olika studier. I mitt svar nämnde jag emellertid att den första studien, vilken görs regionalt, av den nya funktion som vi har sedan drygt ett år tillbaka i Sverige, nämligen "Medicinskt ansvar av sjuksköterskor", kommer att finnas klar i april. Det är månaden efter nästa månad! Så, i vad gäller tidsaspekten tycker jag att Ingrid Andersson ställer litet stora krav när hon anser att det skall gå snabbare.

Jag skall gärna titta över frågan om anmälan och om vad den enskilde patienten har anledning att tro sig förvänta, en gång till, för att ta reda på hur informationen till patienter är utformad. Det är viktigt att man känner till vilka regler som finns på den här punkten, så att man inte – som Ingrid Andersson är inne på – missuppfattar regelsystemet.

Anf. 51 INGRID ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har engagerat mig i denna fråga därför att jag sitter med i Hälso- och Sjukvårdens ansvarsnämnd. Jag har sett otaliga exempel på att det finns väldigt stora skevheter här. Jag tycker att den här tillsynsverksamheten är väldigt viktig för förtroendet för själva tillsynsverksamheten och för patientens förtroende för sjukvården. Men också sjukvårdspersonalen upplever det som väldigt konstigt att olika bedömningar görs beroende på vem som anmäler.

Det är oerhört viktigt att förebygga. Det är vi överens om. Jag kan informera om att Ansvarsnämndens utslag följs väldigt noga av sjukvårdspersonalen. Utslagen kan ge upphov till diskussioner, och det finns möjligheter att förebygga liknande situationer på andra ställen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1992/93:392 om skolbetygen

Anf. 52 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Alwa Wennerlund har frågat mig om jag tänker medverka till att ett betygssystem, som inte bara dokumenterar en elevs kunskap utan som tar hänsyn till elevens hela personlighet, kan komma till stånd.

Regeringen kommer om några månader att lägga fram en proposition om

ny läroplan och ett nytt betygssystem för grundskolan. Vi bereder således just nu betygsfrågorna i Utbildningsdepartementet. Bl.a. läser jag en mycket stor mängd remissvar med synpunkter på betygsberedningens förslag. Jag är inte beredd att nu föregripa mina och regeringens ställningstaganden i propositionen, men jag kan försäkra Alwa Wennerlund att vi noggrant kommer att gå igenom alla tänkbara aspekter på hur ett nytt betygssystem bör se ut och fungera.

Anf. 53 ALWA WENNERLUND (kds):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det positiva svaret. Jag har under de två senaste motionstiderna motionerat i frågan om ett betyg som präglas av en helhetssyn på eleven, dvs. att skolan skall försöka utveckla andra metoder för utvärdering som låter elevens hela personlighet komma till sin rätt.

I min fråga till statsrådet skrev jag att många elever inte kan uppnå de höga betygen – eller ens medelbetygen – trots att de är verkligen flitiga och på alla sätt försöker klara sina skol- och hemuppgifter. Dessa elever tvingas att gång på gång konstatera att de inte är lika duktiga som de övriga eleverna. Det är en av anledningarna, tror jag, till att många elever slås ut, att de mister sitt självförtroende och att de inte orkar med, osv.

Det är oerhört viktigt att skolan uppmärksammar och dokumenterar dessa elevers vilja till att vara ambitiösa. Dessa egenskaper är ju oerhört viktiga med tanke på de förväntningar som kommer att ställas på dem i arbetslivet; det kan gälla egenskaper som samarbetsförmåga, uppträdande, flit, framåtanda och förmåga att skapa trivsel.

Anf. 54 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att det är viktigt att skolan uppmärksammar och på olika sätt förmedlar synpunkter på hur eleven utvecklas utöver det som gäller själva kunskapsförmedlingen. Skolan har också en fostrande roll. Det är ett problem att flit och noggrannhet inte alltid uppmärksammas.

Nu diskuteras ju betygen ofta när det gäller de högre årskurserna – dess värre skulle jag vilja säga. Men det har funnits, och det finns, många olika sätt att dokumentera de här andra egenskaperna på. Föräldrar får då kunskap om situationen. Eftersom man i skolan har målsättningen att lära barnen inte bara att räkna och skriva utan också att arbeta noggrant och vara tålmodiga, delar jag uppfattningen att också denna del behöver utvärderas. Om så kommer att ske i samband med betygsförslaget eller inte vill jag inte uttala mig om. Men jag har samma grundinställning som Alwa Wennerlund. Det råder det ingen tvekan om.

Anf. 55 ALWA WENNERLUND (kds):

Herr talman! Jag känner mycket starkt för dessa elever, eftersom jag själv under några år har haft klasser där jag har sett att det har varit problem just med detta. Jag har tyckt synd om dessa elever som har försökt och försökt och verkligen varit flitiga och ändå inte har kunnat klara av dessa betyg. Då har jag stått där och i ett betyg inte kunnat visa att de har varit flitiga och duktiga.

Jag tycker att man som lärare skall kunna ge de ambitiösa elever som visar att de vill lära sig ett slags arbetsbetyg som vi vuxna får. I ett arbetsbetyg står det t.ex. inte att jag gör så och så många nedslag per minut på mitt tangentbord på dataterminalen eller att jag gör så och så många kopior per dag, utan där står det faktiskt hur jag är som person – om jag är samarbetsvillig och ambitiös och om jag är lätt att samarbeta med, osv. Även om man har kvartssamtal är detta inte någon skriftlig dokumentation som man får.

Anf. 56 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag skall göra en kommentar. Jag delar uppfattningen att detta är något som behöver dokumenteras, eftersom dessa elever behöver få uppmuntran. Ett av skälen till att det råder viss osäkerhet om huruvida man skall lägga in detta i betygssättningen är att man vill undvika subjektiva bedömningar. Det är ibland större risk för subjektiva bedömningar just när det gäller detta. Det är därför som dessa avvägningsfrågor är besvärliga.

I direktiven till Betygsberedningen fanns det en del synpunkter som hade att göra med ordning och uppförande, som det kallades, men det kan vara ett vitt begrepp. Dessa frågor finns alltså med i det beredningsarbete som pågår, och vi får se hur långt vi kan komma när vi så småningom lägger fram ett förslag för riksdagen.

Anf. 57 ALWA WENNERLUND (kds):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för detta. Jag hoppas att man kan komma fram till något som är till hjälp för just dessa litet svagare elever, så att de också kan få ett betyg på att de är duktiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1992/93:412 om lärlingsutbildning

Anf. 58 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Robert Jousma har frågat utbildningsministern när han avser att presentera ett förslag om att införa en lärlingsutbildning enligt tysk modell i Sverige. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Vi har, genom de förslag som lades fram i regeringens proposition om vissa gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor m.m. (1991/92:157), öppnat möjligheterna för yrkesutbildningar där skolan och företagen delar på ansvaret på så sätt att yrkesutbildning sker i ett företags regi, inom ramen för ett anställningsförhållande, och att studier av vissa ämnen sker i gymnasieskolan. Lärlingsutbildning är en samverkansmodell som måste följas av fler. Vi kommer aldrig att kunna klara framtidens kompetenskrav om inte företagen får ett helt annat och större ansvar än i dag.

Riksdagens beslut i maj 1992 med anledning av den nyss nämnda propositionen innebär således att en lärlingsutbildning redan finns i Sverige. Utbildningen har formen av ett individuellt program.

Företagen är huvudman för den företagsförlagda delen av lärlingsutbild-

ningen och ansvarar för genomförandet av den. Lärlingarnas anställningsförhållanden under den tid de är i företagen är en fråga för parterna på arbetsmarknaden att komma överens om. Kommunen är huvudman för skolans del i utbildningen.

Anf. 59 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Statsrådet Beatrice Ask! Detta handlar inte så mycket om att öppna möjligheterna för en utbildningsform. Jag kan hålla med om att man delvis har gjort det. Detta handlar mycket om att aktivt driva igenom ett lärlingssystem i Sverige, precis enligt den tyska modell som jag har efter sökt här.

Det finns mängder av olika yrkesutbildningar. Och den tyska yrkesutbildningen är den absolut förnämsta i hela Europa. Det är nästan alla människor överens om. Det handlar om en lång tradition. Trots att detta är mycket dyrt för de tyska företagen, vill man inte överge denna modell.

Det är även viktigt att företagen får yrkesutbildad arbetskraft, skräddarsydd efter de egna behoven. Samtidigt fyller detta en mycket viktig roll socialt, vilket även skulle behövas i Sverige.

I dag går många svenska ungdomar arbetslösa. De får alla möjliga konstiga bidrag. Och det hela handlar om att företagen i Sverige inte kan, inte vill och inte har råd att anställa lärlingar. Man måste därför även ha differentierade löner.

En svensk industriarbetare i 20-årsåldern har bara 7 % lägre lön än en vuxen arbetare. Om det är rätt eller fel, vet jag inte, men detta är faktum. Det betyder inte att ungdomarna kompenserar sin kortare arbetslivserfarenhet med lägre löneanspråk.

Jag tycker att detta är fel, både mot industrin och mot samhället i övrigt. Regeringen måste därför mer aktivt driva denna fråga, eftersom det kommer att bli en enorm brist på arbetskraft inom industrin under 90-talet. Det gäller därför att även höja statusen för industriarbetare. I Tyskland är det ett högstatusyrke att vara industriarbetare.

Anf. 60 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att den tyska yrkesutbildningen håller hög kvalitet. Jag tycker ändå att det är ett viktigt framsteg att vi har öppnat möjligheterna för lärlingsutbildning. Regelverket har tidigare varit något krångligt.

Något som skiljer Sverige från Tyskland är att man i Tyskland har behållit en tradition i företagen att anordna denna utbildning inom ramen för företagets verksamhet. Den traditionen har försvunnit i Sverige, och den tar tid att bygga upp igen. Jag tror emellertid att det är mycket viktigt att man låter arbetsmarknadens parter arbeta fram dessa modeller. Det är först då som vi får lärlingsutbildning som verkligen fungerar.

Vad vi från regeringens sida har försökt att göra är att undanröja de hinder som har funnits tidigare för att göra detta till en bra utbildningsväg. Det tycker jag är bra att riksdagen har ställt sig bakom.

Jag tror att det även handlar om att sprida erfarenheter och goda idéer. Jag önskar att vi hade kommit längre än vi har gjort när det gäller möjlighe-

terna att ge kommunerna chans att lägga ut delar av utbildningen på entreprenad i företagen. Skälet till det är att jag tror att detta är ett sätt att förbereda företagen för ett större ansvarstagande när det gäller specifik yrkesutbildning.

En annan skillnad gentemot Tyskland, och som jag tycker att vi skall hålla litet grand på, är att vi har ställt något högre krav än tyskarna på bredd i den teoretiska utbildningen. Detta är alltid ett debattämne. Men det är inget tvivel om att arbetsmarknaden framöver kräver bl.a. bra språkkunskaper, åtminstone om svenska är ens modersmål, om man skall kunna hävda sig ute på den europeiska och internationella marknaden. Det gör att den kärna av ämnen som vi helst vill att lärlingarna skall läsa kan vara något större än den är i Tyskland. Men grundidén att detta är positivt, tror jag att vi är överens om.

Anf. 61 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Jag har själv tio års erfarenhet från verkstadsindustrin och lika lång erfarenhet från byggnadsindustrin. I de absolut flesta fallen är det mänskliga materialet som kommer från yrkesinriktade linjer bedrävligt. Det är möjligt att de har litet större teoretiska kunskaper i vissa ämnen än de tyska lärlingarna. Däremot har de mycket stora brister när det gäller yrkeskunskap, praktiskt arbete.

Jag tror, med min erfarenhet, att företagen själva hellre vill forma individerna efter företagets egen själ, efter befintlig maskinpark och efter praktiskt arbete. I dagens läge är maskinparken i företagen nämligen enormt avancerad. Inget företag kan därför i dag utbilda dålig arbetskraft med dåliga teoretiska kunskaper, eftersom de då inte har någon nytta av dem praktiskt. Jag tror därför att detta ger sig själv.

Anf. 62 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag skall inte ifrågasätta bedömningen att eleverna från yrkesinriktade linjer inte har haft tillräcklig kompetens. Det är möjligt att det är riktigt. Ett av skälen till att riksdagen har beslutat om att införa en ny gymnasieskola är nämligen medvetenheten om att yrkesutbildningen i Sverige har varit föråldrad.

Den nya gymnasieskolan och de yrkesförberedande programmen ger mer teori. Det låter sig sägas. Och man kan diskutera om det är bra eller dåligt. Men framför allt har man försökt att skapa ett ökat samarbete med moduler som går att ge undervisning i även ute i företagen, därför att skolorna och kommunerna inte kan hänga med i den mycket snabba utvecklingen.

Det är självklart långt kvar innan vi har gjort våra yrkesutbildningar perfekta. Jag tror att lärlingsutbildning är en utmärkt form, som vi har öppnat för. Möjligen får man tolka Robert Jousmas fråga som att det finns en önskan att regeringen inte skall ha så stort tålamod, utan driva på mer. Det får jag ta med mig tillbaka till departementet och fundera över om vi kan göra något mer.

Anf. 63 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Det vore jag mycket tacksam för. Detta är ingenting som jag driver i eget syfte. Jag tror att detta är nödvändigt. Det är en av många små

detaljer som behövs för att vi så sakta skall kunna jobba oss ur den ekonomiska kris som vi har i Sverige, för att vi skall få i gång industrin på ett vettigt sätt och för att den på ett billigt sätt skall kunna försörjas med rätt och framför allt kompetent arbetskraft. Jag tror att det handlar mycket om det.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1992/93:363 om den inrikes flygtrafiken

Anf. 64 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Georg Andersson har med anledning av SAS/LIN:s uttalande om att lägga ned vissa av bolagets inrikes flyglinjer frågat mig vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att bibehålla en väl fungerande flygtrafik i hela landet.

Den 1 juli 1992 avreglerades svensk inrikes luftfart. Det är ännu för tidigt att fastslå samtliga effekter av avregleringen. De effekter som hittills framkommit är dock till övervägande del positiva. Ett antal nya flygförbindelser har tillkommit, och utbudet har ökat genom nya marknadsoperatörer, till gagn för konsumenterna genom sänkta priser och förbättrad service.

Den nya avreglerade marknadssituationen innebär också att nya operatörer kan börja trafikera sträckor som andra slutar att trafikera. Detta gäller också de linjer som SAS nu aviserat en nedläggning av på grund av lönsamhetsskäl. Det finns ingen anledning att utesluta att flygbolag med andra förutsättningar än SAS skulle kunna trafikera linjerna utan förluster. Enligt vad jag har erfarit finns också redan nu ett sådant intresse för flera av linjerna.

Regeringen har i årets budgetproposition uttalat att ett nationellt flygnät har betydelse för att nå regional balans och en tillfredsställande trafikförsörjning i landets olika delar och att samhällets infrastruktur förutsätter flygförbindelser mellan vissa orter. Regeringen har därför givit Luftfartsverket i uppdrag att beskriva de förändringar i flygtrafikförsörjningen i Norrlands inland som uppkommit sedan flygmarknaden avreglerades samt lämna förslag till åtgärder för att säkerställa en god transportförsörjning i denna del av landet. Verket skall även särskilt undersöka hur en tillfredsställande flygtrafikförsörjning mellan i första hand Östersund och Umeå kan upprätthållas för att även fortsättningsvis säkerställa snabba och bra kommunikationer mellan Jämtlands län och Umeå.

Uppdraget skall genomföras i samråd med berörda intressenter och redovisas till regeringen senast den 1 juli 1993. Beträffande flygtrafikförsörjningen till regionsjukhuset i Umeå skall dock redovisning ske senast den 15 mars 1993, och regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i denna fråga redan under våren 1993.

Mot denna bakgrund är jag nu inte beredd att vidta några ytterligare åtgärder i frågan.

Anf. 65 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret. Det andas ett mycket stort mått av tillförsikt till att marknadskrafterna skall lösa problemen. Min följdfråga är

egentligen: Innebär svaret att kommunikationsministern utesluter någon form av subvention från statsmakternas sida för att upprätthålla regionalt motiverade flyglinjer som inte kan bedrivas på företagsekonomiska grunder?

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

I och med att ensamrätten för SAS/Linje-flyg avskaffades har också deras trafikeringsplikt upphört. Nu har de annonserat att de inte anser sig kunna bedriva flygtrafik på ett antal Norrlandslinjer. Man har också nämnt Arlanda–Halmstad som en sådan linje som man aviserar att lägga ned. Isolerat räknat går den med förlust.

Detta har naturligtvis skapat stor oro på många orter i landet, framför allt i Norrlands inland. Det är mot den bakgrunden jag har ställt frågan.

Nu noterar jag att kommunikationsministern fortfarande räknar med att det finns andra som kan och vill trafikera sådana här linjer. Det förvånar mig litet grand, för det är mycket svårt att räkna med att en del av de här linjerna någonsin kan bedrivas utifrån kriterier om företagsekonomisk lönsamhet.

Vi vet att en hel del av orterna i Norrlands inland redan i dag får subventionera flygtrafiken med betydande belopp kommunala medel. Konkurrenskommittén hade ett förslag om hur man skulle kunna komma till rätta med detta genom en solidarisk kostnadsfördelning inom flygtrafikens ram. Jag har aktualiserat det i en tidigare debatt. Då avvisade kommunikationsministern förslaget.

Jag återkommer till frågan: Utesluter regeringen subventioner i någon form eller solidarisk fördelning av kostnaderna inom flygsektorn?

Anf. 66 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Man har i praktiken haft en monopolsituation, där man har tillåtit att omotiverade vinster har uppstått på de trafikstarka linjerna. Sedan har man fördelat de vinsterna på mer trafiksvaga linjer och på så sätt löst problemet.

Sverige är ett land som befinner sig i en mycket känslig situation när det gäller transportkostnader. Det beror på att vi är ett stort, glesbefolkat land och att vi har ett perifert läge i Europa. Därför är det vitalt, för att vi skall kunna upprätthålla och öka sysselsättningen och välfärden i Sverige, att vi kan nedbringa dessa kostnader. Därför tror jag att det var helt riktigt att genomföra avregleringen. Men det är, som jag har sagt i alla sammanhang, också viktigt att alla avregleringar har en eftervård, att man följer upp det som händer.

Det som är viktigt här är att vi, vilket har utpekats av riksdagen och även i andra sammanhang, kan bibehålla en bra trafikförsörjning med flyg i exempelvis Norrlands inland. Det är vitalt för att man skall kunna upprätthålla en god service i den regionen.

I regeringen har vi sagt: Låt oss nu först se hur avregleringen fungerar. Därefter har Luftfartsverket fått ett uppdrag, vilket jag redovisar i mitt svar. Därefter kan det finnas anledning att konstatera, om man inte får någon trafik, att vi måste vidta någon åtgärd.

Där har vi möjlighet att gå in och göra en s.k. upphandling. Den kan mycket väl sluta med att man lämnar en ensamrätt utan att man behöver skjuta till någonting. Det är det ena scenariet. Det andra är att det krävs

någon form av statligt eller annat tillskott för att få trafiken till stånd. Där är vi ännu inte.

Men, för att svara på Georg Anderssons fråga, jag utesluter alltså inte att vi framöver får göra detta på flygsidan för att upprätthålla en service. Vi har, som Georg Andersson väl vet, satsat väldigt mycket under året på att handla upp järnvägstrafik som är olönsam. Det handlar om ca en halv miljard per år.

Anf. 67 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för det avslutande svaret, där statsrådet inte utesluter – även om det är en mycket smal springa han lämnar öppen – statliga subventioner eller insatser i någon form för att garantera att flygtrafiken kan upprätthållas.

Problemet är ju att det i det osäkerhetsmoment som nu har skapats också uppstår en väldig otrygghet för de här orterna. Dessa orter är helt beroende av att ha flyg för att kunna attrahera sitt näringsliv, för att kunna behålla sitt näringsliv. I och med att det nu har uppstått en osäkerhet om huruvida det över huvud taget kommer att existera flygförbindelser på de här orterna i Norrlands inland och på en del andra orter som har nämnts, är det klart att det redan nu skadar dessa orters och dessa regioners förutsättningar att hävda sig. Därför är det mycket viktigt att regeringen tidigt går ut och ger någon form av garanti, inte bara i allmänna ordalag.

Anf. 68 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Vi har i årets budgetproposition föreslagit att bidraget till investeringar i och drift av kommunala flygplatser i skogslänen på ett tydligare sätt skall koncentreras till just Norrlands inland, av de skäl som Georg Andersson och jag är helt överens om. Vi har sagt att minst 10 av de 15,2 miljonerna bör gå till dessa flygplatser.

Dessutom föreslår vi att samtliga län för länstrafikanläggningsplanen skall ha möjligheter att prioritera även investeringar i kommunala flygplatser från och med budgetåret 1993/94.

När det sedan gäller att SAS vill lägga ned vissa linjer nämnde Georg Andersson Trollhättan och Halmstad. I Halmstad har Skyways redan tagit upp SAS fallna mantel och startat flygtrafik. Samma sak gäller Trollhättan, där Golden Air har tagit över. Jag är övertygad om att företag med en annan kostnadsstruktur och en annan flygplansflotta, som är mera anpassad för trafikvolymerna under lågkonjunkturen, har bättre förutsättningar att klara denna trafik.

Anf. 69 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Också jag utgår från att det finns olika förutsättningar mellan olika trafikföretag, men det finns också olika kvalitet i utbudet, och det kan ibland vara nog så kännbart. Om kvaliteten sänks, kan man visserligen hjälpligt upprätthålla en flyglinje, men det sänker också attraktiviteten i flygförbindelsen.

När det gäller bidrag till flygplatser har de 15 miljonerna varit oförändrade under ett antal år och förblir det fortfarande. Det hjälper föga att man då

koncentrerar dem till ett mindre antal orter. Då får några mindre eller bli utan.

Att man vidgar möjligheterna att använda länstrafikanslaget är en ringa tröst, om det inte tillförs mera pengar till länstrafikanslaget, och det har vi ännu inte sett något av.

Vad jag nu särskilt vill understryka är vikten av att upprätthålla linjen Östersund–Umeå, som vi tidigare har diskuterat. Jag tackar för att det mycket snart kommer ett underlag för att bedöma den och för att regeringen skall återkomma när riksdagen bedömer att det blir möjligt, kanske i kompletteringspropositionen, att återkomma till de statliga insatser som behövs för att upprätthålla den linjen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:362 om säkerheten på polska färjor som trafikerar svenska hamnar

Anf. 70 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Carl Olov Persson har frågat mig om vad jag avser att vidta för åtgärder för att få en acceptabel säkerhet på de polska färjor som trafikerar svensk hamn.

Sjöfart är i huvudsak en internationell verksamhet. Därför styrs fartygs säkerhetsstandard i stor utsträckning av internationella överenskommelser. Kontrollen av att fartygen håller denna standard utövas i första hand av de ansvariga myndigheterna i den stat vars flagg fartyget för.

Sverige deltar aktivt i FN:s internationella sjöfartsorganisation IMO, där bl.a. internationella regler avseende sjösäkerhet utformas. Vidare deltar Sjöfartsverket, som ansvarig inspektionsmyndighet, i ett s.k. hamnstatskontrollsamarbete tillsammans med 14 andra västeuropeiska stater. Hamnstatskontroll innebär att inspektionsmyndigheten i en stat som ett utländskt fartyg anlöper utför en säkerhetskontroll för att se till att fartyget håller den överenskomna säkerhetsstandarden. I praktiken innebär detta att Sjöfartsverket genomför noggranna kontroller av samtliga passagerarfartyg som regelbundet trafikerar svenska hamnar. I de fall brister upptäcks skall dessa åtgärdas på lämpligt sätt. Fartyg som inte är i tillfredsställande skick kan förbjudas att avsegla.

Sverige lägger ner ett omfattande arbete både internationellt och nationellt på att öka fartygs sjösäkerhet. Regeringen har nyligen också gett Sjöfartsverket i uppdrag att redovisa förutsättningarna för och konsekvenserna av skärpta säkerhetsnormer för att ytterligare minska risken för fartygsolyckor. Därvid skall verket särskilt uppmärksamma säkerheten vid transporter med svenska färjor eller färjor som trafikerar svenskt vatten. Verkets bedömningar och slutsatser bör också kunna läggas till grund för det svenska arbetet i IMO.

Jag vill avslutningsvis framhålla att arbetet med sjösäkerheten måste bedrivas med utgångspunkt i en helhetssyn. Sjösäkerheten kräver goda säkerhetsbestämmelser och sjövärdiga fartyg, men också säkra farleder, kompe-

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

tenta lotsar och kvalificerade besättningar. Den internationella samordningen är också viktig för att arbetet skall få god genomslagskraft.

Anf. 71 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Denna fråga är mycket störande med tanke på att det gäller trafik på Sverige och att det inte bara är svenskar som har förolyckats i samband med den aktuella olyckan. Bl.a. omkom också nio österrikare, som var på väg till Sverige. De får alltså åka hem i kista, om de över huvud taget hittas. Det drar ned Sveriges anseende att vi inte har bättre kontroll över denna trafik.

Kommunikationsministern säger att samarbetet med de 14 andra väst-europeiska staterna i praktiken innebär att det genomförs en noggrann kontroll och att man t.o.m. kan förbjuda färjor som skall avsegla från Sverige att göra det, om säkerheten inte är tillfredsställande.

Jag har kunnat konstatera genom ett telefonsamtal i går med en åkare som kör denna väg att man fortfarande inte hittar några flytvästar i hytterna, utan att de påstås ligga i livbåtarna. I hytten hänvisas till räddningsstation 2, men det ges ingen upplysning om var räddningsstation 2 finns.

Fordonen surras fortfarande bristfälligt, bara framtill och baktill när det gäller bil med släp. På färjor i annan trafik surras de också mitt på. Öglor finns på en del bilar, men det finns inget krav på att öglor skall finnas, och man sätter inte kedjorna genom öglorna. Det kan vara brist på pengar, men även, vilket jag anser, brist på disciplin på dessa färjor.

Anf. 72 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! De iakttagelser som Carl Olov Persson nämner är säkerligen också föremål för bedömningar hos Sjöfartsverket och dess representanter som utför de här kontrollerna. Det är, som jag nämnde, så att regeringen nyligen har gett verket i uppdrag att redovisa förutsättningarna för och konsekvenserna av än mera skärpta säkerhetsnormer för att ytterligare minska risken för fartygsolyckor.

Jag förutsätter att denna typ av iakttagelser rapporteras till Sjöfartsverket och att de kan ligga till grund för den rapport som skall ges till regeringen och därmed ge möjligheter till ytterligare skärpning av bestämmelserna.

Anf. 73 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern också för det svaret. Det har tydligen också varit så att Sjöfartsverket har haft stora svårigheter att över huvud taget få vara med på haveriutredningen.

Jag tycker att denna fråga måste följas med största noggrannhet, och jag är tacksam för att man, som det sägs i slutet av svaret, har gett Sjöfartsverket i uppdrag att göra en ännu effektivare kontroll i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 74 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Göran Magnusson har frågat mig om arbetsplanen för väg E 18 mellan Köping och Arboga blir fastställd i sådan tid att objektet kan tilldelas pengar i samband med vårens investeringsproposition.

Vägverkets beslut om fastställelse av arbetsplan för objektet Köping–Arboga har överklagats till regeringen, och ärendet är under beredning i regeringskansliet. Tidpunkten för regeringens beslut i ärendet är inte avgörande för om medel skall avsättas för objektet. Möjligheten att anvisa medel till objektet är främst beroende av riksdagens ställningstagande till regeringens proposition om inriktningen och finansieringen av väginvesteringarna.

Jag räknar dock med att ett beslut om den överklagade arbetsplanen skall kunna tas av regeringen under den allra närmaste tiden.

Anf. 75 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Jag tycker att det i vad avser den begränsade frågeställning som det här är fråga om är bra.

Den omständigheten att en arbetsplan saknades våren 1992 har spelat detta objekt ett spratt. Vägverkets plan blev klar under sommaren, och Kommunikationsdepartementet har, trots att det nu haft fem månader på sig, ännu inte fastställt den.

Jag har i min lokala tidning vid flerfaldiga tillfällen kunnat läsa att denna plan, enligt uttalanden från pressekreteraren på departementet och andra, skulle komma att fastställas inom den närmaste tiden – kanske redan på torsdag. Jag har så småningom blivit litet orolig för att den omständigheten att regeringen inte slutligt fastställer planen skulle kunna spela detta betydelsefulla objekt ett spratt, genom att det då inte kan räknas in bland de viktiga vägobjekt som kan få del av de pengar som både kommunikationsministern och jag hoppas att riksdagen kommer att så småningom på olika sätt anvisa.

Jag vill än en gång säga att det är bra att kommunikationsministern nu säger att bristen på en slutligen fastställd arbetsplan inte kommer att spela någon roll vid bedömningen av ett vägprojekt i förhållande till andra vägprojekt. Vi tycker i vår region att det är viktigt att projektet kan komma i gång snabbt. Det skulle, enligt min uppfattning, ha varit möjligt att få i gång projektet redan nu med hjälp av en smartare handläggning.

Anf. 76 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Göran Magnusson och jag är helt överens om att detta är ett viktigt objekt. Däremot är jag inte helt säker på att det senaste uttalandet om att projektet hade varit i gång om handläggningen hade varit smartare är riktigt. Arbetsplanen fick inte mindre än 26 olika överklaganden. Många av dem var undertecknade av flera personer. En del förordade en ombyggnad av den gamla vägen. Andra yrkade på att E 18 får en helt ny sträckning över Köping och Fellingsbro till Örebro. Vidare har en samordning med järnvägsbyggnad osv. diskuterats.

Jag tror att den prövning som har gjorts av denna fråga är till gagn för rättssäkerheten för alla de människor som har haft invändningar mot planen. Frågan har belysts på ett riktigt sätt.

Låt oss ändå konstatera att huvudfrågan är klart besvarad. Det kommer inte att diskvalificera objektet, även om själva fastställandet inte är klart i det ögonblick som man fattar beslut om den nationella planen för vårt vägnät.

Anf. 77 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Mitt resonemang om smartare eller annorlunda handläggning kan sträckas ut i tiden till före det att Mats Odell blev kommunikationsminister. Det är 20 år sedan det gjordes ett etappuppehåll på utbyggnaden av E 18 från Västerås över Köping mot Arboga. Jag åsyftade närmast möjligheten att få i gång projektet runt årsskiftet, vilket var den tidigare tanken.

Jag skall inte föra diskussionen om överklagandena i detalj. Låt mig konstatera att merparten av dem som har klagat inte bor utefter den aktuella sträckan. De använder sin rätt att överklaga och skriva till regeringen inte för att diskutera denna sträckning utan i stället den sträckning som skall komma senare från Arboga bort mot Örebro. Jag menar att den omständigheten saknar betydelse för att fastställa denna vägplan. Här råder egentligen ingen oenighet mellan markägare och andra om var vägen skall gå.

Anf. 78 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är inte alltid jag kan glädja en frågeställare. Men jag kan säga till Göran Magnusson, att enligt den gällande investeringsplanen skulle denna väg inte påbörjas förrän vid sekelskiftet. Om propositionen om investeringar i infrastruktur, som regeringen kommer att lägga fram under veckan kommer att antas av riksdagen, ser det ljus ut för att projektet kan komma i gång tämligen snart.

Anf. 79 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill uttrycka min tillfredsställelse dels över det sakliga innehållet i svaret, dels över den deklaration som Mats Odell nu har gjort. Vi skall göra vad vi kan för att lotsa igenom regeringens förslag i riksdagen utan att beslutet skall bli att en mindre mängd pengar skall anslås.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på frågorna 1992/93:376 och 377 om Telis verksamhet i Vänersborg

Anf. 80 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Rune Evensson har frågat mig vad jag avser vidtaga för åtgärder för att stoppa nedläggningen av verksamheten vid Teli i Vänersborg. Ingvar Johnsson har frågat arbetsmarknadsministern om han avser att stoppa nedläggningen av verksamheten vid Teli i Vänersborg. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågorna.

Jag har valt att svara på dessa frågor i ett sammanhang.

Teli Företagssystem AB är ett dotterbolag till Telia AB som ingår i Televerkets bolagsgrupp, Teleinvestkoncernen. Att bedöma den affärsmässiga strategin för Teli Företagssystem AB är en sak för ledningen i bolaget och i Teli AB. Ytterst är det Televerkets ledning som beslutar om strategin för bolaget.

Jag har informerat mig i denna fråga på plats i Vänersborg. Jag förutsätter att de bedömningar och beslut som rör Teli Företagssystem bygger på ett från affärsmässig synpunkt korrekt ställningstagande av Teli:s och Televerkets ledning. Jag har kallat till mig generaldirektören för Televerket i morgon för att höra vilka åtgärder han avser att vidta för att mildra effekterna av den nya inriktningen.

Anf. 81 INGVAR JOHNSON (s):

Herr talman! Jag får tacka för svaret, även om det var ganska intetsälgande. Jag hoppas att det inte skall tolkas som att regeringen tänker svika de anställda på Teli. Fyrstadsregionen håller på att förblöda. Om också Teli skall läggas ned medverkar Televerket och regeringen till att förvärpa situationen ytterligare alldeles i onödan.

Att bli av med sitt jobb är naturligtvis alltid en mänsklig tragedi. Men att bli av med sitt jobb för att ett företag som går med vinst och har goda utvecklingsmöjligheter läggs ned upplevs dessutom, med all rätt, som ett övergrepp.

Det finns anledning att säga att ledningen för Televerket har bedrivit ett ovärdigt spel med sina anställda i Vänersborg. Det kan aldrig frita kommunikationsministern, som ansvarig minister, och regeringen i övrigt från ansvaret för jobben på Teli.

Jag skall inte här beskriva alla de goda utvecklingsmöjligheter som Teli har, eftersom kommunikationsministern redan känner till dem. Teli har ett mycket brett kunnande inom modern elektronik. Men Teli måste ges rådrum för att kunna ta vara på dessa möjligheter. Staten måste därför aktivt stödja arbetet för en ny produktionsinriktning. Regeringen måste ta ansvar för detta.

De flesta är trötta på allt prat om ministerstyre och andra hinder. Man tror att ni i regeringen överdriver hindren för att kunna frita er från ansvar. Vill regeringen ge de anställda på Teli en chans, kan regeringen göra det. Väljer regeringen att inte ge dem den chansen, beror det på att viljan saknas. Då är det regeringens ansvar att de anställda lyfts ut i kylan.

Hela Vänersborg, hela regionen, kräver att regeringen skall stoppa nedläggningen. Jag vädjar därför än en gång här i riksdagen till regeringen att inte svika de anställda på Teli.

Anf. 82 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Även jag vill tacka för svaret.

Nedläggningen av Teli upprör alla i den del av Västsverige som berörs. Hur kan detta få ske?

I ett läge där företag har problem med lönsamhet och därmed tvingas till

nedläggning av den orsaken, kan ingen acceptera att Telis verksamhet skall upphöra när företaget går med vinst. Det var 61 miljoner kronor förra året.

Det råder alltså stor upprördhet. I en region där stora problem råder inom bilindustrin finns ingen förståelse för nedläggning av lönsamma företag med stort kunnande och bra produkter. På kort tid har tiotusentals namn samlats in i protest. Det är en stor uppslutning i bygden mot detta upprörande beslut av Televerket att avveckla Telekoncernens tillverkning av företagsväxlar och att ge konkurrenten Ericsson monopol på dessa.

Jag vill ändå tacka kommunikationsministern för att han kom till Vänersborg och tog del av de anställdas och kommunens åsikter. Kommunikationsministerns uttalande på presskonferensen om att han skulle studera de fackliga organisationernas och kommunens förslag och att han skulle kalla till sig Televerkets generaldirektör ingav hopp om framtiden.

Bygden, kommunen och de anställda sätter nu sitt hopp till kommunikationsministern och att den kontakt som ägaren – dvs. staten, som representeras av kommunikationsministern – skall ta med Tony Hagström skall leda fram till att det preliminära beslutet ändras vid Televerkets styrelsesammanträde den 25 februari. Alla inblandade vill att frågan bordläggs för utredning av de nya uppgifter som har kommit fram och att Vänersborgsfabriken får ett rådrum på två till tre år. Efter detta rådrum bör frågan slutligen avgöras.

Det nya som har kommit fram är att de anställda har misstänkt att Telis öde i Vänersborg har varit avgjort sedan länge. Detta har förnekats av Televerket. Nu har de anställdas misstankar bekräftats av ett protokoll från 1988. Där framgår det att Vänersborgsfabriken skall läggas ned. Detta förklarar varför nödvändiga satsningar inte har gjorts under senare år. Det förklarar också varför Televerket inte har ansökt om de utvecklingspengar regeringen anslagit och som kommunikationsministern efterlyste vid sitt besök i Vänersborg.

Tony Hagström har naturligtvis känt till det här nedläggningsbeslutet. Men jag vill fråga: Har kommunikationsministern haft kännedom om detta? Om svaret är nej undrar jag hur det kan få vara så, att kommunikationsministern inte fått kännedom om det här beslutet.

Anf. 83 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Mitt besök i Vänersborg var mycket intressant. På ett mycket konstruktivt sätt har man gripit sig an sin situation. Det effektiviseringsarbete som genomförts inom verksamheten vittnar också om att man är beredd att vidta åtgärder i fråga om själva produktionen för att göra denna ännu effektivare.

Som jag säger i mitt svar är detta ytterst en fråga för Televerkets styrelse. Televerkets styrelse träffas på torsdag och skall då ta ställning till det förslag från Televerkets ledningsgrupp som är framlagt.

Det är rimligt att jag först får lyssna på generaldirektören och höra vilka åtgärder han avser att vidta för att mildra effekterna av den inriktning som Televerkets styrelse kan komma att fatta beslut om.

Vad det handlar om är huruvida Televerket över huvudet taget skall vara producerande i sin verksamhet eller om man skall handla upp, i det här fallet, större företagsväxlar från olika producenter på marknaden. Det är ju

inte enbart Ericsson som tillverkar företagsväxlar, utan det finns en stor marknad för sådana växlar.

Sammanfattningsvis ser jag fram emot att få lyssna på vad generaldirektören har att säga i morgon i denna fråga. Vi på departementet följer den här frågan mycket noga.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 84 INGVAR JOHNSON (s):

Herr talman! När jag säger att svaret är intetsägende bygger jag mitt påstående litet grand på ministrarnas uttalande om att han skall *höra* vad generaldirektören har att säga. Nu säger ministern att han skall *lyssna* på vad generaldirektören har att säga.

Men vad människorna i Vänersborg vill är att Mats Odell, mot bakgrund av vad han fick höra i Vänersborg, säger något *till* generaldirektören. Regeringen skall hävda åsikten att företaget inte får läggas ner under de omständigheter som man talat om.

Jag har sagt att bl.a. Mats Odell har överdrivit när det sagts att regeringen inte kan ingripa. Jag har lyssnat på Radio Väst och har en avskrift här. Man ringde upp konstitutionsutskottets kanslichef och frågade om det verkligen är så här. Då blev svaret: Som minister har man knappast några möjligheter alls att agera.

Men ministern kan agera via regeringen. Regeringen har möjlighet att påverka utvecklingen på Teli och att rädda människors jobb. Det är vad man förväntar sig.

Anf. 85 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! De anställda på Teli känner sig naturligtvis som brickor i ett dolt spel om pengar, marknadsandelar, prestige och personer.

Sedan i höstas jobbar vi med denna fråga. Det är glädjande att vi nu till slut har fått stöd av Stig Bertilsson, som är en av länets riksdagsledamöter.

Redan i höstas när riksdagens arbete startade ställde jag en fråga till kommunikationsministern. Frågan handlade om Telis kvalifikationer. Det var i samband med att 150 personer varslades. Borde inte kommunikationsministern som ägare av Televerket redan då ha informerat sig om vilka planer för framtiden som fanns beträffande Teli?

Mats Odell skall ju träffa Tony Hagström i morgon. Tänker kommunikationsministern då föreslå det rådrum som de anställda och Vänersborgs kommun har begärt?

Anf. 86 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Som Rune Evensson och Ingvar Johnson är medvetna om skall jag i morgon träffa Televerkets generaldirektör. Ni är också medvetna om vilka möjligheter att agera som jag som minister har. Det är lämpligt att jag först får höra vad generaldirektören har att säga i de här frågorna. Sedan får styrelsen ta ställning till ledningsgruppens förslag. Det är den tågorordning som gäller.

Jag tycker att det finns all anledning att avvakta både morgondagen och torsdagen innan ytterligare åtgärder vidtas.

Anf. 87 INGVAR JOHNSON (s):

Herr talman! Jag lägger mig naturligtvis inte i hur samtalet läggs upp. Men det krav från regionen som jag vill förmedla är att kommunikationsministern framför de synpunkter till Tony Hagström som man har krävt att kommunikationsministern skall föra fram, dvs. att man skall hitta en bra lösning för Teli.

På tal om vad ministern kan göra och inte göra måste jag säga att jag nästan blir rörd över att höra statsministern, arbetsmarknadsministern, näringsministern och kommunikationsministern i rad säga: Vi kan inte göra någonting.

Men så maktlösa är ni inte. Ni skall inte i den här situationen försöka säga att det är så.

Dessutom skulle jag när det gäller de breda kunskaper i modern teknik som finns vilja fråga: Hur kan regeringen, som i går lade fram en proposition där spjutspetsen riktas mot satsningar på forskning inom t.ex. elektronikområdet, acceptera att ett av våra högteknologiska företag eventuellt läggs ner?

Anf. 88 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Om man nu skall tro på allt som sägs i pressen tänker Tony Hagström i morgon inte fästa något större avseende vid vad kommunikationsministern har att säga. Det är klart att han för länge sedan har bestämt sig. Jag hänstftar till ett protokoll från 1988. Han uppträder nonchalant inte bara mot de anställda och kommunen utan även mot ägaren.

Tänker i så fall kommunikationsministern finna sig i detta? Jag vill också säga att kommunikationsministern skall känna trycket från en hel bygd i Telifrågan. Man är våldsamt engagerad i den här frågan. Det bevisar inte minst de 10 000 namnunderskrifter som jag tidigare nämnde. Som ägare har kommunikationsministern faktiskt stora möjligheter att agera.

Anf. 89 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag har, som sagt, varit i Vänersborg. Jag har informerat mig i denna fråga, och jag är väl medveten om vad bygden, kommunen och de anställda kräver. I morgon skall jag ha ett samtal med generaldirektören. Jag tror att det är till gagn för det samtalet att jag här inte exakt redogör för uppläggningsen av mina diskussioner.

Jag tror ändå att Rune Evensson och Ingvar Johnson skall avvakta utfallet av styrelsens beslut i frågan.

Anf. 90 INGVAR JOHNSON (s):

Herr talman! Jag vill, precis som Rune Evensson gjorde, markera att jag hoppas att kommunikationsministern själv har en vilja. Det har inte sagts särskilt mycket i det avseendet.

Jag utgår från att kommunikationsministern ändå har en vilja när det gäller att få till stånd en rimlig lösning för Teli. Vi får naturligtvis avvakta det samtal som skall föras. Sedan får vi se vilken påverkan kommunikationsministern kan ha på generaldirektören. Jag hoppas att det skall visa sig att en av landets regeringsledamöter har mera makt än vad generaldirektören vid ett av våra verk har. Lycka till i det samtal som skall föras!

Anf. 91 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Vi får lita på att Mats Odell i morgon når resultat i sina kontakter med generaldirektören. Vi liksom övriga i Vänersborg och alltså också de anställda har nu förhoppningar om att Mats Odell skall kunna göra något i den här situationen.

Det positiva intryck som kommunikationsministern ändå lämnade efter sig i Vänersborg förtjänar att det blir en bra lösning i denna fråga.

Anf. 92 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag vill trots allt erinra Ingvar Johnsson om att det är denna riksdag som har delegerat ansvaret till Televerkets styrelse och generaldirektör när det gäller att handlägga den här typen av frågor.

Men om riksdagen bestämmer att enskilda statsråd framöver skall ta över det mera direkta ansvaret får väl motioner väckas i den delen. Sedan får dessa behandlas framöver. Men i dag är det alltså Televerkets styrelse som har ansvaret, och det är generaldirektören i den organisationen som har att lägga fram förslag till styrelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

19 § Svar på fråga 1992/93:379 om barn som försvunnit från flyktningförläggningar

Anf. 93 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Ingrid Irhammar har, mot bakgrund av uppgifter i massmedia om att barn försvinner från Invandrarverkets anläggningar, frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förhindra att så sker.

Under senare tid har i alltmer ökande omfattning barn och ungdomar under 18 år kommit till Sverige utan föräldrar eller annan vårdnadshavare. I slutet av år 1992 var 1 165 ungdomar eller barn utan vårdnadshavare inskrivna i Invandrarverkets förläggningssystem.

Många ungdomar har visserligen kommit tillsammans med släktingar eller bekanta till familjen, men andra förefaller ha kommit helt ensamma. Gemensamt för dessa ungdomar och barn är att deras situation är otrygg och kräver särskild uppmärksamhet från såväl Invandrarverkets som socialnämndernas sida. De behöver någon som kan ta till vara deras rättigheter

Prot. 1992/93:66

23 februari 1993

Svar på frågor

och ge dem stöd. Därför förordnas en god man så snart som möjligt efter ankomsten.

Enligt Invandrarverket har ungefär 75 ungdomar utan vårdnadshavare avvikit från förläggning eller sluss under tiden från den 1 januari 1991 fram till i dag. Det rör sig med något undantag om ungdomar över 15 år. Invandrarverket följer regelmässigt utvecklingen och har en särskild person avdelad för detta. Ingen av dessa ungdomar har lämnat förläggningen under mystiska omständigheter.

Vistelsen på förläggning är i grunden frivillig för såväl vuxna som underåriga asylsökande, och det finns därför under normala omständigheter ingen grund för polisanmälan från Invandrarverkets sida när någon avviker. Om det finns misstanke om att den underåriga lämnat förläggningen under hot eller att något annat brott begåtts i samband med försvinnandet, skall detta självfallet anmälas till polisen.

En anmälan enligt socialtjänstlagen till socialnämnden görs alltid när en underårig avviker från en förläggning eller sluss. Det är sedan socialnämnden som har att besluta om erforderliga åtgärder om den befärar att den underåriga far illa.

Jag delar Ingbritt Irhammars oro för att underåriga avviker från förläggningar. Mot bakgrund av den lägesredovisning jag nyss lämnat och det intresse som frågan för närvarande ägnas av ansvariga myndigheter anser jag emellertid inte att några särskilda åtgärder från regeringens sida nu erfordras.

Jag vill avslutningsvis understryka att det hittills inte har framkommit något som tyder på att det skulle finnas ett samband mellan de barn och ungdomar som avvikit från Invandrarverkets anläggningar och den pågående polisutredningen om barnprostitution eller uppgifter om att barn skulle ha mördats och blivit nedgrävda.

Anf. 94 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag vill tacka Birgit Friggebo för svaret. Jag ställde frågan av olika skäl – dels därför att jag kände oro när jag läste om detta i tidningsartiklarna, dels därför att jag kände att jag behövde upplysning i dessa frågor. Svaret syftar faktiskt till att upplysa och jag är tacksam för svaret, där många av de frågor klargörs som också ställts i pressen.

Det är självklart att vi upplever oro, för vi känner ett ansvar för de flyktingbarn som kommer hit utan någon förälder eller någon annan som tar hand om dem. Vi får då uppträda i föräldrarnas ställe och ta hand om dem. Det är bra att det i svaret upplyses om att det utses en god man. Det är oerhört viktigt.

Man kan fråga sig hur dessa gode män har lyckats. Har ändå 75 barn försvunnit av visserligen ett väldigt stort antal barn som har kommit hit frågar man sig om kontakten är god nog, om det inte kan göras någonting för att förbättra kontakterna. Nu har man i efterhand undersökt av vilka skäl barnen har försvunnit och kommit fram till att vi i dag inte behöver känna oro för att de har utsatts för något våld, sexuellt ofredande eller i allra värsta fall mord. Det är möjligt att de ändå har utsatts för dåliga miljöer när de avvikit från flyktingförläggningarna utan att vi har vetat vart de har tagit vägen.

Finns det inga tankar på att förbättra kontrollen, att förbättra den hjälp som en god man ändå skulle kunna vara?

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Anf. 95 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag tror att man ger en litet felaktig bild av vad det handlar om när man säger att ungdomar – oftast är det fråga om barn över 15 år – försvinner. De avviker från förläggningarna. Ibland har det varit fråga om ungdomar som frivilligt har åkt hem. Det har gällt väldigt många av koso-
voundomarna. De har packat sina väskor, de har talat med sina kompisar men inte meddelat förläggningsledningen. Det har då varit ganska lätt att kunna konstatera att de alltså åkt hem och därmed avvikit från förläggningen.

Genom ett nytt samarbete mellan de nordiska länderna har det också visat sig att några ungdomar har gett sig i väg till Finland och Norge och där sökt asyl. Det finns nu upprättade kontakter mellan svenska och andra nordiska länders myndigheter.

Gode männen har naturligtvis en viktig uppgift. Det är ofta människor som är djupt engagerade för dessa ungdomar. Jag skulle tro att de gör så gott de kan, men det är också viktigt att Invandrarverkets personal bevakar det här. De olika redovisningar som gjorts från Invandrarverkets sida visar ändå att man har situationen under ganska bra kontroll.

Anf. 96 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det låter ganska betryggande.

Det kan också bero på otillräcklig information till de barn som kommit hit. De har kanske inte förstått hur viktigt det är att myndigheterna får veta vart de tar vägen. Det är möjligt att sådan information skulle kunna förbättras.

När jag först läste om detta i tidningarna tänkte jag att nu får vi väl snart en fråga från brasilianska parlamentet, där man oroar sig för hur barn försvinner i Sverige, eftersom vi tidigare har visat oro för hur barn försvinner i Brasilien. Men detta är ett problem i mycket mindre skala. När jag nu får veta att det finns vetskap om vart dessa barn har tagit vägen, är jag nöjd med svaret.

Anf. 97 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Eftersom Ingbritt Irhammar tar upp detta med information vill jag bara komplettera med att säga att Invandrarverket nu tar fram information för att ge till ungdomarna, så att de blir medvetna om att de självklart bör meddela vart de tar vägen när de avviker från förläggningarna.

Anf. 98 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det var väldigt positivt. Det finns många svenskar som undrat om det verkligen inte är nödvändigt för dem som kommer till vårt land och söker asyl eller uppehållstillstånd att tala om var de finns, när svenska medborgare måste vara mantalsskrivna och tala om vart man flyttar. Det är

lika viktigt – ja, ändå viktigare – i dessa fall för att vi skall kunna stödja och hjälpa.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1992/93:389 om regler för handel med kulturellt värdefulla föremål

Anf. 99 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Åke Gustavsson har frågat mig om vilka åtgärder regeringen vidtar i anledning av EG-kommissionens förslag till regler för handeln med kulturellt värdefulla föremål.

Artikel 36 i Romfördraget ger EG:s medlemsländer rätt att upprätthålla nationella lagar om skydd mot utförsel av kulturföremål. De flesta av medlemsländerna har liksom Sverige sådan lagstiftning. Samtidigt medför avskaffandet av tullkontrollerna inom EG att efterlevnaden av de nationella skyddsreglerna inte som nu kan kontrolleras vid de inre gränserna. Därför har EG:s ministerråd beslutat om kompensatoriska skyddsregler i form av dels en förordning om exportlicens vid utförsel av kulturföremål till tredje land, dels ett direktiv om återlämnande av kulturföremål som olovligen förts från ett medlemsland till ett annat. Förordningen utfärdades den 1 januari 1993. Direktivet kommer att behandlas i EG-parlamentet under denna vår.

Förordningen och direktivet är tillämpliga på de föremålskategorier med värdegränser som finns upptagna i en till reglerna fogad förteckning. För en rad föremålsslag, t.ex. äldre trä- och textilföremål, gäller sådana värdegränser att föremål som för närvarande är skyddade enligt svensk lag i vissa fall skulle falla utanför EG:s skydd.

Under de nu inledda medlemskapsförhandlingarna finns således anledning att markera Sveriges intressen på ifrågavarande områden. Frågan bevakas av bl.a. den arbetsgrupp inom regeringskansliet som har regeringens uppdrag att utreda frågor om gränskontroller inför Sveriges inträde i EG. Arbetsgruppens konsekvensstudie utförs, vad gäller kulturföremål, under medverkan av Kulturdepartementet och i nära samråd med berörda kulturmyndigheter.

Självfallet kommer man från svensk sida att kraftfullt verka för en modifiering av EG:s skyddsvillkor. Jag vill också erinra om att den svenska lagstiftningen kommer att finnas kvar även vid ett svenskt medlemskap i EG och att det finns möjligheter att säkra efterlevnaden med andra metoder än gränskontroll, t.ex. ökade informationsåtgärder och bilaterala överenskommelser med de största importländerna.

Anf. 100 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

I svensk lagstiftning sägs att föremål från bildkonstområdet som är hundra år gamla och representerar ett värde av 50 000 kronor eller mer bara får utföras om man har särskilt tillstånd. I EG-kommissionens förslag är motsva-

rande summa 1,3 miljoner kronor, och här skall det inte gälla någon tidsgräns.

När det gäller föremål såsom folkdräkter, möbler och musikinstrument som är hundra år gamla skall det inte finnas något förbud. Här har det enbart fastställts en penningssumma på 440 000 kronor. Samisk konst skyddas i Sverige till ett värde av 2 000 kronor. I det här sammanhanget har det inte föreslagits något skydd över huvud taget.

Det är ett understatement när kulturministern säger att en rad föremålslag i vissa fall skulle falla utanför EG:s skyddsregler. Det innebär alltså att EG:s skydd är mycket dåligt.

Jag ser naturligtvis allvarligt på detta. Det kan vara ett hot mot det folkliga materialet av historiskt värde, alltifrån allmogemiljö och arbetarmiljö till en lågborgerlig miljö. Däremot kommer dyrbara högreståndartiklar att skyddas.

Statsrådet Ulf Dinkelspiel sade den 21 januari här i kammaren när en liknande fråga diskuterades att "vi argumenterar för revidering av reglerna, så att hänsyn tas till våra svenska bestämmelser". I dag erinrar kulturministern om att den svenska lagstiftningen kommer att finnas kvar vid ett svenskt medlemskap i EG. Vilket av beskederna är det som gäller? Behöver vi argumentera eller kan vi ha lagstiftningen kvar?

Vidare sade kulturutskottet i sitt yttrande över EES-avtalet att regeringen skulle kartlägga konsekvenserna på kulturområdet och att denna kartläggning skulle vara klar före årsskiftet. Jag har inte fått någon information om huruvida denna kartläggning är slutförd.

Min fråga till kulturministern är: När är regeringens kartläggning klar?

Anf. 101 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det finns ingenting som är skiljaktigt i Ulf Dinkelspiels besked och mina besked. Som jag säger i mitt svar kommer vi självfallet att kraftfullt verka för en modifiering av EG:s skyddsvillkor. Vi kommer att argumentera för att försöka åstadkomma en förändring. Det bästa vore naturligtvis om man hade bra gemensamma regler över Europa. Men så länge det inte finns några gemensamma regler är det givetvis viktigt att vi behåller den svenska lagstiftningen och försöker att i avsaknad av en gränskontroll med andra metoder, s.k. kompensatoriska metoder, upprätthålla en sådan.

Jag kan inte exakt svara på frågan om när konsekvensstudien är klar. Men det kommer den att bli ganska snart, eftersom dessa frågor förmodligen kommer upp på förhandlingsbordet redan under denna vår.

Anf. 102 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Statsrådet förespråkar en skärpt gränskontroll i avvaktan på att vi skall få gehör för våra bestämmelser. Men i det skrivna svaret säger statsrådet att svensk lagstiftning kommer att finnas kvar även vid ett svenskt medlemskap i EG. Det vore bra om man kunde klara det. Ulf Dinkelspiel säger däremot att han argumenterar för en revidering av EG:s regler för att man inom EG skall ta hänsyn till de svenska bestämmelserna. Därmed kan det ifrågasättas vilket som gäller i detta sammanhang.

Jag är positiv till öppenhet och till att utveckla samarbetet i Europa. En

annan sida av detta är att det är oerhört viktigt att slå vakt om det svenska kulturarvet. Det är en tillgång för Sverige, och jag tror faktiskt att det är en tillgång också för Europa. Därför är det viktigt att denna fråga bevakas.

Slutligen vill jag tacka för att man nu äntligen kommer att redovisa kartläggningen av konsekvenserna på kulturområdet, något som skulle ha skett före årsskiftet.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1992/93:366 om skolundervisningen för asylsökande barn

Anf. 103 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Inger Lundberg har mot bakgrund av uppgifter i massmedier frågat mig om Kulturdepartementet avser att föreslå regeringen att asylsökande barn inte längre skall erbjudas en fullgod skolundervisning.

Regeringen har den 17 december 1992 uppdragit åt Skolverket och Invandrarverket att undersöka hur kostnaden för undervisningen för asylsökande barn på förläggningar skall gå att minska med bibehållen tillfredsställande kvalitet.

Bakgrunden till uppdraget är statens principiella ansvar för kostnader i samband med mottagande av asylsökande, införandet av ett nytt generellt statsbidragssystem till kommunerna samt det drastiskt ökade antalet asylsökande skolbarn och de ökade kostnader som detta medfört.

Det nya statsbidraget till kommunerna som infördes den 1 januari 1993 påverkas inte av antalet barn i skolan, vilket medfört att kommuner med många asylsökande barn inte får samma täckning av skolkostnaderna som genom tidigare statsbidragssystem.

Därför har regeringen beslutat att Invandrarverket under vårterminen 1993 skall ersätta sådana skolkostnader för asylsökande barn på förläggning som kommunerna tidigare fick ersättning för av staten i annan ordning.

Avsikten är att förläggningsskolorna också därefter skall få ersättning från Invandrarverket för sina kostnader för asylsökande barn. Samtidigt är ambitionen att söka nedbringa dessa kostnader utan att det går ut över kvaliteten i undervisningen.

Uppdraget tar sikte på att det bör gå att hitta flexibla lösningar och andra former för undervisningen av barnen. Med de stora och enhetliga språkgrupper vi har i dag bör det finnas möjligheter att effektivisera och anpassa undervisningen utifrån barnens behov. I uppdraget ligger också att särskilt överväga i vilken utsträckning man kan engagera kompetenta lärare bland de asylsökande för viss undervisning och på så sätt ersätta eller biträda annan skolpersonal.

Om utredningen inte skulle lyckas med ambitionen att åstadkomma besparingar i skolverksamheten utan att det går ut över kvaliteten i undervisningen skall besparingsmöjligheter sökas inom andra delar av förläggningsskolorna.

Svaret på frågan är följaktligen nej.

Anf. 104 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Vi har ett alldeles speciellt ansvar för barnen på flyktingförläggningarna. Dessa barn far oerhört illa. Deras föräldrar känner väldigt stor oro. Barnen befinner sig i en mycket osäker och ovan situation.

Precis som alla andra barn har barnen på flyktingförläggningarna rätt till en god skolgång. Det förs nu en diskussion om invandrapolitiken och dess kostnader. Riksdagens revisorer har krävt en översyn av invandrapolitiken. Men man blir väldigt bekymrad när den första besparingsinsatsen gäller barnen. Det glöms bort att det är de som är mest utsatta. Dessa barn måste ha samma rätt till stöd som andra barn har.

I svaret säger kulturministern att kostnaderna skall nedbringas utan att det går ut över kvaliteten. Enligt tidningsuppgifter skall kostnaderna skäras ned emot 60 %. Det vore naturligtvis önskvärt om man kunde skapa denna tulipanaros. Men hur skall det gå till? De stora flyktingförläggningarna är ofta belägna i kommuner med svag ekonomi. Är det dessa kommuner som skall subventionera statens åtaganden på asylområdet?

Invandrarministern talade om barn från stora språkgrupper. Men det är ändå fråga om barn som lever i en mer pressad situation än barn från den största språkgruppen i Sverige, nämligen de svenska barnen. Man talar om enkla lösningar. Måste barnen hela tiden vara kvar på förläggningarna med den press som det innebär? Det har ryktats om att barnen inte skall få ha gymnastik och slöjd. Är det den typen av besparingar som innebär en bibehållen kvalitet?

Anf. 105 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det är bra att Inger Lundberg har ställt den här frågan eftersom det har förekommit så många missförstånd, bl.a. i massmedierna.

Detta är inte den första besparingsåtgärden, och det kan väl inte vara något fel att man använder pengarna på allra bästa sätt. Vi har dragit ner dagbidragen, och det har skett förändringar när det gäller hälsoundersökningarna.

Det är inte heller sant att utredningen skall minska kostnaderna med 60 %. Dess uppdrag är att se efter om det går att dra ner kostnaderna så att de blir 60 % av den genomsnittliga kostnaden i de svenska skolorna. Vi skall vara medvetna om att det i dag finns många kommuner som har skolkostnader som ligger ungefär på den nivån. Det är ofta kommuner där man inte har skolskjutsar. Det finns inget behov av skolskjutsar.

Det kan t.ex. bli fallet när det gäller asylsökande barn. Det är en homogen grupp som ibland får sin skolundervisning på förläggningarna, men det kan också bli fråga om att ha skolundervisning i lokaler utanför förläggningarna. Så är det ju redan i dag.

Inger Lundberg undrar om det är fråga om att fattiga kommuner skall subventionera staten. Utgångspunkten för den här utredningen är ju att när den kommunala påsen bildades avskaffades det riktade statliga stödet till kommunerna. Det är detta vi nu skall åtgärda och se till att kommunerna får pengar. Vad kan det då bli fråga om för besparingsförslag?

Jag var i Kroatien för några veckor sedan. Där skötte flyktingarna själva hela skolundervisningen, hela hälsovården och matlagningen på ett alldeles

utmärkt sätt. Det kan inte vara fel att undersöka om det bland de asylsökande föräldrarna finns sådana som är lärare och som på ett utmärkt sätt skulle kunna stödja i undervisningen.

Det är ett exempel på en tänkbar besparingsåtgärd. Det skulle också innebära att de asylsökande fick en meningsfull sysselsättning.

Anf. 106 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag konstaterar att när regeringen talar om kostnader för skolorna säger man att 85 % av genomsnittskostnaden är ett absolut minimum för privatskolorna utan att de har några speciella behov för att stödja utsatta barn och inga behov av skolskjutsar m.m.

Jag vill i alla fall tacka kulturministern för uttalandet om att de kommuner som gör insatserna skall få full kostnadstäckning för detta. Det är viktigt att det slås fast. Men än viktigare är att de barn som vi har ett ansvar för får full trygghet.

Jag skulle vilja fråga om invandrarministern har varit ute och besökt de skolor där de asylsökande barnen går och sett vilken oerhört stor betydelse skolgången i den svenska skolan har. Detta sker många gånger i samarbete med asylsökande som biträder i jobbet.

Anf. 107 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Vi har precis samma uppfattning i grundfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa barn får en bra skolgång. Det är naturligtvis särskilt viktigt med tanke på den bakgrund som många av de här barnen har. Det finns ingen som helst skillnad där.

Detta handlar om den undervisning som sker på flyktingförläggningarna. Det finns också asylsökande barn från flyktingförläggningarna som går i de svenska skolorna. Dessa berörs över huvud taget inte av det här.

Jag vill också svara på ytterligare några av de frågor som Inger Lundberg ställde i inledningen. Det gällde frågan om gymnastik, m.m. Där kan man tänka sig att den kan ske inom ramen för den fritidsverksamhet som i övrigt finns på förläggningen. Då behöver man inte dubblera den. Antingen kan den fritidsaktivitet som nu finns minska eller också kan barnen delta i den vanliga fritidsverksamheten.

Det finns alltså en rad sådana saker som Skolverket och Invandrarverket tillsammans skall titta på för att lägga fram ett förslag som ger oss en god kvalitet och som innebär att de resurser vi har används på bästa sätt.

Anf. 108 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Vid flera av flyktingförläggningarna i olika kommuner runt om i landet bedrivs skolundervisningen vid grundskolor. Det är alltså en del av flyktingförläggningarnas verksamhet. Om jag uppfattade kulturministern rätt menar Birgit Friggebo att den verksamheten skall finnas kvar och att det enda som kommer att beröras är den verksamhet som sker i lokaler på flyktingförläggningarna.

Det är naturligtvis mycket skönt att få ett sådant besked för de barn som

går i grundskolorna, men man kan undra om vi skall ha så olika standard för barn från olika flyktingförläggningar i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

22 § Svar på fråga 1992/93:390 om budgetramarna och de nationella kulturinstitutionerna

Anf. 109 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Lennart Fridén har frågat mig om vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att de stora nationella kulturinstitutionerna sköter sin ekonomi så att ramöverskridanden inte sker.

När det gäller Dramaten delar jag Lennart Fridéns uppfattning att signalen om Dramatens ekonomi är oroande. Det är därför som regeringen har tagit upp frågan i årets budgetproposition och redovisat att den utgår från att Dramaten vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att successivt uppnå balans. Det kan heller inte bli fråga om att en tillfällig obalans i Dramatens ekonomi skall gå ut över bidragen till övriga landet.

Jag har också haft anledning att tala med chefen för Dramaten i den här delen och vill uttala mitt förtroende för teaterns ambition och förmåga att bemästra svårigheterna. Under våren kommer också ett delårsbokslut att redovisas.

Jag vill i det här sammanhanget påpeka att statens kulturpolitiska ambitioner på teaterområdet under många år har varit starkt koncentrerade på att främja uppbyggnaden av ett nätverk av länsteatrar i hela landet. Det har bl.a. inneburit att det regionala teaterstödet under den senaste femårsperioden ökat reellt med ca 200 grundbelopp eller ca 10 %. Ambitionen att förstärka nätverket av länsinstitutioner har också kommit till klart uttryck i de två budgetförslag som jag har haft ansvaret för. Denna reformverksamhet i fråga om länsteaterstödet har ingen motsvarighet på de nationella institutionerna. Där har ambitionen främst gällt formerna för priskompensation.

Grundbeloppssystemet är en stödform som i jämförelse med andra stöd inom kulturområdet har inneburit en mycket god kompensation för prisökningar. Grundbeloppen har inte heller varit föremål för de tvåprocentiga rationaliseringskrav som i övrigt har tillämpats på institutioner inom hela statsförvaltningen. Det finns således ingen grund för påståenden om en orättvis behandling av länsteatrarna – snarare tvärtom.

Anf. 110 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret på min fråga. När man läser i tidningar och även får påringningar där det talas om att man på Dramaten ägnar sig åt vad som kallas kreativ bokföring, att revisorerna varken har velat tillstyrka eller avstyrka ansvarsfrihet och där det konstateras att resultatutjämningsfonden i princip är borta, är det litet lustigt att läsa årets budgetproposition där ministern utgår från att man hanterar den här fonden på ett riktigt sätt. Den första fråga som man då ställer sig är: Vilken fond? Detta med tanke på att större delen av den har försvunnit.

Det är riktigt som statsrådet påpekar att det har skett en otrolig uppbyggnad av länsteatrarna. Men även innan dessa reformer genomfördes fanns det ett antal etablerade teatrar. Jag tänker då på stadsteatrarna i Helsingborg, Göteborg, Borås och Malmö. De kan inte sägas ha blivit särskilt väl gynnade sedan grundbeloppssystemet infördes.

Jag upplever det ganska starkt som ordförande i det som vi kanske skulle kunna kalla Västkustens Dramaten, nämligen Göteborgs stadsteater. Där har man inte fått ett enda grundbelopp till under åren sedan det systemet infördes. Det är inte utan att man förstår dem som arbetar vid dessa teatrar. De upplever en viss orättvisa när de ser hur mycket som har satsats centralt på olika institutioner.

Det allra viktigaste är kanske det som fastslås i statsrådets svar, att detta inte kommer att gå ut över någon annan. Det är bra att få det fastställt. Man får tydligen ha piskan på Dramaten för att den skall kunna klara av sina ekonomiska problem. Jag tror att många med spänd förväntan ser fram emot delårsbokslutet, inte för att man vill illa åt Dramaten, utan därför att man vill ha kultur för pengarna. Då är det viktigt att de hanteras på ett riktigt sätt.

Anf. 111 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Lennart Fridéns uppfattning att vi skall ha kultur för pengarna. Det är också bakgrunden till behandlingen i budgetpropositionen, när vi säger att Dramaten måste vidta åtgärder för att komma i balans och att det måste finnas en resultatutjämningsfond.

Detta är en fråga. Men när man med den utgångspunkten går ut och påstår att scenerna i andra delar av landet får en orättvis behandling jämfört med nationalscenerna i Stockholm, finns det anledning att reagera.

Lennart Fridén nämnde t.ex. Göteborgs stadsteater och Malmö stadsteater. Göteborgs stadsteater fick 20 nya grundbelopp budgetåret 1990/91 och Malmö stadsteater 35 nya grundbelopp. Varje grundbelopp är värt ungefär 200 000 kronor. Någon motsvarande uppräknings beträffande nationalscenerna har över huvud taget inte skett. Där har diskussionen rört urgröpningen på grund av priskompensationen, som nationalscenerna under en rad av år inte fick, och där vi förra året gjorde ett krafttag. Samtidigt fick länsteatrarna reformutrymme genom ett realltillskott, som medförde att de kunde anställa mer personal.

Anf. 112 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Jag missunnar inte på något sätt länsteatrarna vad de har fått. Men faktum kvarstår. Det är inte svårt att förstå att man blir rädd ute på länsteatrarna, när man för några år sedan kunde dölja flera tiotals miljoner på Operan. Vi kan nu se hur man på Dramaten skjuter ett stort under-skott framför sig. Teatrarna ute i landet anser att de inte har fått vad de borde ha fått, och det är då inte konstigt att de reagerar.

Vi kan ganska länge diskutera vad som har hänt med de regionala resp. centrala institutionerna. Vi kan konstatera att Europarådet ju har hävdat att vi bör göra mycket mer för de alternativa centrum som vi har i Sverige, t.ex. Malmö, Umeå och Göteborg. Vi kan återkomma till detta vid ett senare till-

fälle. Det viktigaste för mig var att få svar på att man inte på något sätt skall belasta kulturinstitutionerna ute i landet och att Dramaten har fått i uppdrag att klara sitt. Det ser vi fram emot.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1992/93:375 om Sveriges Radios sjöväder-rapporter

Anf. 113 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Carl Olov Persson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att Sveriges Radio, som public service-företag, skall uppfylla sin uppgift att sända sjöväderrapporter på för fiskarna lämpliga tider. Bakgrunden är, enligt Carl Olov Persson, att Sveriges Radio har ändrat tiderna för sjöväderrapporteringen.

Enligt vad jag under hand har erfarit har sändningstiden för sjöväderrapporteringen i P1 flyttats från kl. 16.35 dagligen till kl. 19.05 vardagar och till kl. 18.55 på lördagar och söndagar. Övriga dagliga sändningstider kvarstår, dvs. kl. 08.05, kl. 13.00 och kl. 21.50. Sveriges Radio uppger att man har flyttat sändningstiden kl. 16.35 bl.a. på grund av relativt sett lågt lyssnarintresse. Sveriges Radio utreder för närvarande om de lokala P4-kanalerna kan komplettera P1:s sjöväderrapportering.

Varje programföretag bestämmer enligt radiolagen ensamt vad som skall förekomma i dess sändningar. Företagen skall då iaktta bestämmelserna i radiolagen och i resp. företags avtal med staten. Radionämnden granskar i efterhand om programföretagen utövat sin sändningsrätt i enlighet med radiolag och avtal.

Det avtal mellan staten och Sveriges Radio som trädde i kraft den 1 januari 1993 och som gäller för perioden 1993–1996 innehåller endast allmänna bestämmelser om Sveriges Radios programverksamhet. I övrigt har företaget självbestämmanderätt vad gäller programinnehåll, sändningstider, m.m. Någon särskild uppgift att sända sjöväderrapporter finns inte.

Jag förutsätter givetvis att programbolagen följer avtalen. Som statsråd kan jag däremot inte på annat sätt än via avtalens innehåll påverka programverksamhetens inriktning.

Anf. 114 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Detta är en enkel men mycket viktig fråga. Att det är ett lågt lyssnarintresse tyder ju på att det inte finns så många fiskare längre. Men de försörjer oss trots allt med fisk. För dessa yrkesutövare är det viktigt att få sjöväderrapporter så att de kan ta upp sina nät i rätt tid, om det blir hårt väder.

Jag skulle vilja veta om avtalet mellan staten och Sveriges Radio innehåller något om att Sveriges Radio skall svara för viss nyhetsförmedling, väderrapportering, ekonomisk rapportering, osv.

Anf. 115 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Någon specifikation av vad nyhetsrapporteringen skall innehålla finns inte. T.ex. sjövädderrapporter nämns inte. Jag delar naturligtvis Carl Olov Perssons uppfattning att detta är en viktig säkerhetsfråga för fiskare. Men Carl Olov Persson skall notera vad som sägs i svaret om att Sveriges Radio utreder om de lokala P4-kanalerna kan komplettera P1:s sjövädderrapportering. Jag har erfarit att det finns ett visst intresse från lokalradion på Gotland att delta i ett sådant programarbete. Om det kommer till stånd, tror jag att det blir en väsentlig förbättring på denna punkt. Det skulle t.o.m. kunna bli fler sändningar än man har i dag.

Anf. 116 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag har med tacksamhet noterat dessa rader. Det gäller bara för oss att se till att det verkligen blir en bra service för fiskare.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1992/93:387 om principer som kan medföra att flyktingar från Peru utvisas

Anf. 117 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Carl Olov Persson har frågat mig enligt vilka principer peruanska flyktingar kan komma att avvisas från Sverige.

Samtliga asylärenden bedöms individuellt, sett bl.a. mot bakgrund av läget i det land den asylsökande kommer ifrån. Naturligtvis gäller samma regler för peruanska asylsökande som för alla andra. Gruppbeslut fattas aldrig i asylärenden, och frågeställarens uppgift att alla asylsökande peruaner kommer att avvisas är alltså grundlös. Regeringen har under 1992 och hittills under 1993 fattat beslut i 28 ärenden rörande peruanska asylsökande. Av dessa beviljades uppehållstillstånd i sex fall.

Peruanska asylsökande utgör en relativt stor grupp av de asylsökande i Sverige, och inströmningen har ökat under senare år. Såväl regeringen som myndigheterna följer utvecklingen i Peru mycket noga och har tillgång till omfattande material om situationen där.

Invandrarverket och Utlänningsnämnden anser inte att det mot bakgrund av läget i Peru finns anledning att anta att samtliga asylsökande har skyddsbehov. Regeringen har inte funnit anledning att göra någon annan bedömning i de ärenden som överlämnats till regeringen för beslut.

Jag vill också upplysa om att den europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter nyligen har fattat beslut i två ärenden, i vilka peruanska asylsökande, som enligt beslut av regeringen skall avvisas från Sverige, hade klagat till kommissionen. De hade anfört att de skulle löpa risk att torteras om de avvisades till Peru. I båda fallen fann kommissionen att ärendena inte skulle tas upp till prövning, då klagandenas påståenden bedömdes vara uppenbart ogrundade.

Kommissionen anförde att svenska myndigheter har omfattande erfarenhet av att bedöma asylansökningar från peruanska medborgare och att rege-

ringen noggrant prövat omständigheterna i ärendena. Prövningen enligt svensk lag om en avvisning kan verkställas med hänsyn till risken för tortyr överensstämmer enligt kommissionen väl med de krav som ställs enligt den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. Kommissionen fann därför att det inte fanns anledning att anta att klagandena riskerar tortyr eller annan behandling som strider mot den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter vid återsändande till Peru.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 118 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag fick ägna en hel del av julhelgen till att åka till Fagersta och prata med dessa peruaner, som hade gått in för att hungerstrejka. Flera politiker från vårt län, bl.a. Hugo Bergdahl från Folkpartiet, var där. Vi förde flera intressanta samtal med peruanerna och människor omkring dem.

Där påstods att statsministern hade sagt att alla peruaner var terrorister och att de är utvisade i grupp. Jag har analyserat detta och konstaterat att det är fel. Man kan inte säga på ett sådant sätt som statsminister i Sverige och få fortsätta att vara statsminister. Jag meddelade detta till flyktingarna och till pressen i Fagersta.

Vi vet dock att läget i Peru inte är helt lätt att tyda. Efter det att ledaren för Sendero Luminoso hade gripits har det uppstått närmast en häxjakt. Man har det utsagda målet att gerillan skall var utplånad till 1995, antagligen genom arresteringar eller strid. Att i det här läget göra politiska bedömningar som skall ligga till grund för flyende människors rätt att få politisk eller humanitär asyl i Sverige är en grannliga uppgift. Varje regering måste rimligen ha rätt att agera mot den typ av verksamhet som Sendero Luminoso har bedrivit. Det sägs att man lämnat travar av civila lik efter sig. Samtidigt måste vaksamheten vara stor när ett visst mått av oundvikligt våld från regeringens sida börjar visa tecken på att övergå i statsterrorism. Jag vill därför uppmana kultur- och invandrarministern att i detta läge mycket noga överväga peruanska flyktingars rätt till politisk asyl.

Anf. 119 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag kan försäkra Carl Olov Persson om att det görs mycket noggranna överväganden. Varken regeringen, Invandrarverket eller Utlänningsnämnden är okunniga om situationen i Peru. Jag tycker att det är bra att Carl Olov Persson har ställt även denna fråga, eftersom det finns så många missförstånd. Ett exempel är att man säger att alla skall avvisas. Det är inte sant. Jag redovisade här regeringens beslut, men även efter Utlänningsnämndens och Invandrarverkets beslut har många peruaner fått stanna, t.o.m. som flyktingar och de facto-flyktingar.

Ett annat exempel är att man säger att alla stämplas som terrorister. Det är också helt fel. Det finns en del personer som har en lös anknytning till Sendero Luminoso, och själva åberopar de inte terroristhandlingar. Det finns många peruaner som över huvud taget inte har någon koppling till Sendero Luminoso, och många av dem har helt öppet kunnat resa ut ur Peru utan användande av falska handlingar och liknande.

Däremot är det riktigt att Sverige naturligtvis inte vill bli en bas för anhängare till Sendero Luminoso. I våra beslut har vi beskrivit att vi inte tycker

om den här organisationen. Jag tror inte att det finns någon som egentligen gör det i Sverige. Men det hindrar inte att man ibland naturligtvis skall ta humanitära hänsyn.

I ett visst avseende har vi gjort markeringar. Det gäller när personer från Peru, som har anknytning till Sendero Luminoso, har väntat länge här i Sverige. I sådana fall har anknytningen ansetts vara ett särskilt skäl för att de inte skall få uppehållstillstånd enligt de generella, schabloniserade väntetidsreglerna.

Anf. 120 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för det mycket gedigna svar jag har fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1992/93:400 om möjlighet till gymnasiestudier för asylsökande barn

Anf. 121 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att garantera att reglerna i FN:s barnkonvention om rätt till undervisning efter grundutbildning skall uppfyllas beträffande barn som sökt skydd i Sverige.

Asylsökande barn i åldern 7–16 år skall enligt grundskoleförordningen tas emot i grundskolan i den kommun där de vistas.

Någon motsvarande skyldighet för kommuner att erbjuda gymnasieplats för asylsökande ungdomar finns inte.

Under normala betingelser kan ansökningar om uppehållstillstånd prövas inom en så kort tid att asylsökande ungdomar inte hinner få så goda svensk-kunskaper att de kan tillgodogöra sig undervisningen i den reguljära gymnasieskolan, dvs. på de nationella programmen och deras motsvarigheter. Den fråga, som Berith Eriksson berör, är då av begränsad praktisk betydelse.

För närvarande meddelas på grund av kriget inga beslut rörande asylansökningar av bosnier. Barn från Bosnien kan därför tvingas vänta på beslut om uppehållstillstånd under avsevärd tid och i vissa fall möjligen hinna tillägna sig tillräckliga svensk-kunskaper.

Berith Erikssons uppgift att det krävs permanent uppehållstillstånd för att tas in i gymnasieskolan är inte riktig. Enligt gymnasieförordningen får en sökande som inte är bosatt i Sverige tas emot som elev i gymnasieskolan om den sökande bl.a. har erforderliga förkunskaper och om det finns plats på den sökta utbildningen.

Inom ramen för det som numera kallas individuella program i gymnasieskolan kan bl.a. undervisning som syftar till att stimulera eleverna att senare gå över till ett nationellt eller specialutformat program ges. Här finns utrymme för motsvarighet till de tidigare s.k. introduktionskurserna för invandrarelever. Kortare kurser av liknande karaktär kan anordnas för ungdomar.

mar i gymnasieåldern, t.ex. inom ramen för insatserna för Meningsfull Vistelse på förläggning.

Regeringen kommer att under året förelägga riksdagen en proposition om mottagandet av asylsökande och flyktingar. Syftet är att åstadkomma ökad flexibilitet, bl.a. vad avser vistelse på förläggning. I det sammanhanget kommer frågan om ansvaret för barn som bor utanför förläggning att tas upp.

Vad jag nu har redovisat ligger väl i linje med FN:s barnkonvention.

Anf. 122 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Det är positivt att det inte stämmer att man måste ha permanent uppehållstillstånd. I min fråga berör jag ett fall med två barn. När pojkens gode man ansökte till gymnasieskolan för pojkens räkning fick han nämligen svaret att det krävs permanent uppehållstillstånd. Det är konstaterat att pojken har tillräckliga förkunskaper. Han bor inte på förläggning. Man kan fråga sig varför han fick det här svaret och om rektorn för gymnasiet var okunnig.

Barnkonventionen stadgar att vi skall göra vårt yttersta för att söka efter barns föräldrar. Det gäller ensamma barn. Jag dristar mig till att berätta om det här speciella fallet, även om jag inte har lyckats få en skriftlig bekräftelse på att det från Invandrarverket har gått ut till ambassaden att man skulle sluta att söka efter de här barnens föräldrar. Barnen har inte haft kontakt med sina föräldrar på ett halvår. Det uppstår problem även om de skall sändas tillbaka. Vart skall de sändas? Modern är från Serbien och fadern från Kroatien, och de är bosatta i Bosnien. Vem skall bestämma över de här barnens medborgarskap i framtiden?

När det gäller ensamma barn anser jag verkligen – bortsett från problemet med skolgången – att man inte kan hålla på och lägga fallen på hög hur länge som helst.

Anf. 123 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Låt mig informera om ett samtal som jag hade i Zagreb för några veckor sedan då jag träffade Internationella röda korset, som är närvarande inne i Bosnien på olika platser. Man sade att det bästa sättet att underlätta återfinnandet av anhöriga är att kontakta Svenska röda korset, som då kontaktar Genève. Sedan förs ärendet ned till Jugoslavien. Det är förmodligen det allra bästa sättet att försöka få kontakt med sina anhöriga.

Anf. 124 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Den vägen har god man i de här fallen använt för att försöka få tag i föräldrarna utan att lyckas.

Även om en kommun inte har skyldighet att ta emot en gymnasieelev hoppas jag att den här debatten har gjort det lättare för den här pojken att få fortsätta i gymnasieskolan. Han hade utomordentliga avgångsbetyg, och det finns uttalanden från hans lärare i grundskolan om att han bör få fortsätta i skolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1992/93:406 om utvisning till tredje land

Anf. 125 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om man, i det fall då det inte är möjligt att sända tillbaka personer till deras hemland, kan konstruera och påtvinga personerna ett annat hemland.

Svaret är nej. Däremot kan det finnas fler än ett land till vilket asylsökande har sådan anknytning att de kan avvisas.

Huvudregeln är att en asylsökande som skall avvisas skall återvända till sitt hemland, dvs. det land i vilket han eller hon är medborgare eller varit permanent bosatt, eller till det land från vilket han eller hon kom till Sverige enligt principen om första asylland. Den asylsökande har rätt att själv välja att åka till vilket land som helst om han eller hon kan visa att han eller hon tas emot där.

Om det finns särskilda skäl kan en avvisning verkställas till ett annat land än hemlandet eller första asylland. Men avvisning till ett sådant land kan endast verkställas om den avvisade har någon anknytning till landet, t.ex. genom tidigare boende eller det faktum att personen har uppehållstillstånd i landet eller familj där.

Som Berith Eriksson väl vet kan jag inte kommentera enskilda beslut i asylärenden.

Anf. 126 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar även för detta svar. Inget av de skäl som kulturministern här har nämnt stämmer på detta fall. Det är mycket tragiskt. Man får en känsla av att man nu till varje pris försöker att slänga ut människor.

Om man skall anse att en människa har anknytning till ett land måste man se till när hon befann sig där, under vilka omständigheter och hur länge samt om hon själv anser att hon har anknytning till detta land. I detta fall har de varit här i Sverige i tre år.

Den andra frågan i det här fallet gäller inläsning. En mamma och hennes sextonårige son har nu varit inlåsta i fyra veckor, när det på alla sätt borde ha räckt med uppsikt. Också detta ger signalen att man tar till inläsning i mycket större utsträckning än tidigare. Barnförvaret minskade exempelvis när polisen trodde att det skulle bli ett förbud, men under december månad fördubblades det. Denna sextonårige pojke är att betrakta som ett barn.

Anf. 127 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBÖ (fp):

Herr talman! Jag är tyvärr förhindrad att diskutera ett enskilt fall. Det kan finnas andra omständigheter som det inte går att peka på i ett frågesvar.

När det gäller frågan om förvar har Berith Eriksson och jag precis samma uppfattning. Riksdagen har där, i varje fall när det gäller förvar av barn, en annan uppfattning, vilket jag beklagar.

Anf. 128 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag ser fram emot de utredningar som nu är på gång. Det behövs en annan överklagningsmyndighet i stället för den rundgång vi har i dag.

Prot. 1992/93:66

23 februari 1993

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på frågorna 1992/93:405 och 409 om nöutfodring av renar

Anf. 129 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Åke Selberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lindra effekterna av den svåra betessituationen för renarna i Västerbotten och Norrbotten. Berith Eriksson har frågat mig om regeringen kommer att tillföra ytterligare medel för nöutfodringen.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Riksdagen har beslutat att användningen av de medel som anvisas under anslaget Främjande av rennäringen skall fördelas på användningsområden efter överläggningar mellan Statens jordbruksverk och Svenska samernas riksförbund. I beslutet framhölls att det är viktigt, om så befinner sig angeläget, att parterna fortlöpande reserverar önskade medel för katastrofskadeskyddet. Under de åtta år detta system har tillämpats har överläggningarna omfattat drygt 100 miljoner kronor. För katastrofskadeskyddet har under denna tid, på samernas begäran, reserverats endast 9 miljoner kronor, medan utgifterna för staten varit närmare 45 miljoner kronor. De senaste sex åren har kostnaderna varje år vida överstigit de medel som har reserverats enligt samernas önskemål.

Den nu uppkomna situationen är således en kombination av regelbundet återkommande betesproblem och en för låg avsättning av medel till katastrofskadeskyddet. Det var mot den nu angivna bakgrunden som regeringen den 11 februari avslog en ansökan från Svenska samernas riksförbund om ytterligare medel till rennäringens katastrofskadeskydd.

Förbundet har begärt att beslutet omprövas med hänsyn till den allvariga betessituationen. Regeringen kommer att ta ställning till denna begäran på torsdag.

Anf. 130 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Den första fråga man ställer sig är vad som har hänt med den fond som inrättades 1973 för katastrofskadeskyddet och som åren 1973–1983 årligen tillfördes pengar. Om man sedan ser till den nya ordningen upptäcker man allt som skall rymmas inom denna budgetpost Främjande av rennäringen. I årets budgetproposition ser man att nästan halva potten på 11 miljoner skall gå till att upprätthålla stängsel mot Norge. Sedan skall den räcka till betesinventeringar och en rad andra budgetposter.

Jag hörde att jordbruksministern vid den förra uppvaktningen sade att samerna har katastrof varje år. En orsak till att det blir så är att det har varit speciella vintrar. Men det beror också på att det inte längre finns skogar med

hänglav. Det gör att det inte fungerar som det har gjort förut, dvs. att det finns bete för renarna i sådana situationer som vi har i dag.

Nu säger jordbruksministern att regeringen skall ta ställning till detta på torsdag. Jag förutsätter att vi inte återigen skall låta en massa renar svälta ihjäl. Om man ser till vad som har hänt enbart i Lainovuoma kan man räkna ut att det skiljer ungefär 4 000 renar mellan fjolårets och årets renräkning.

Anf. 131 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Också jag får tacka jordbruksministern för svaret. Anledningen till att jag ställt frågan är att vi både i Norrbotten och i Västerbotten upplever att läget för närvarande är allvarligt i vissa områden. Det gäller inte alla områden.

Den uppvaktning som SSR gjorde den 2 februari ledde till ett avslag från regeringen. Vi tycker att detta var felaktigt i den situation som man nu befinner sig i. Man säger att det är katastrof varje år. Jordbruksverket säger i sin skrivelse att det inte är någon extraordinär situation just nu, men det är felaktigt. Det kan jag vittna om, eftersom jag bor mitt i ett område där det verkligen är bekymmersamt. Renarna dör redan i dag i mycket stor utsträckning. Det hade därför varit välgörande om hjälpen hade kommit vid det tillfälle då man uppvaktade regeringen. Då hade den gjort största verkan, och man hade säkert heller inte behövt lika stora resurser.

Jag tycker att det svar som jordbruksministern gav ändå inger vissa förhoppningar om en omprövning. Om summorna som nu har presenterats stämmer har jag ingen kompetens att verifiera. Men att det behövs hjälp är helt klart, och jag hoppas att det blir en positiv bedömning nästa gång.

Anf. 132 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Låt mig först besvara Berith Erikssons fråga om 1973 års fond. Under den tiden avsattes varje år 330 000 kr. som en särskild delpost i budgeten. Men utbetalningarna uppgick i genomsnitt till ungefär 800 000 kr. per år. Det innebar att någon fond aldrig bildades, utan möjligen skapades i stället något slags hål med brist på pengar som finansierades över statsbudgeten. Det var därför beslutet 1985/1986 kom till och som innebär att av de medel som ställs till rennäringens förfogande för främjande av rennäringen skall man avsätta pengar och vara beredd på vad som eventuellt kan inträffa. Som jag tidigare nämnt har effekten av detta nu blivit att man också här har behövt mycket mer pengar än vad som har avsatts.

Jag har förståelse för synpunkten att det inte är lätt att rymma in allting i de 11 miljoner kronor som den här posten i budgeten innehåller. Det är dock inget isolerat problem i just detta sammanhang. Det finns väldigt många poster i budgeten som det inte är lätt att rymma in allting i.

Sedan är det fråga om hur fallet är. Man kan konstatera att det varje år har behövts och även har beviljats ersättningar för katastrofskador. Det är naturligtvis angeläget att fundera över om det är fråga om en katastrof eller om situationen har förändrats, vilket kanske är beroende av det som Berith Eriksson påpekade, nämligen att skogarna ser annorlunda ut i dag, att vissa renhjordar i viss mån är något för talrika eller att klimatet t.o.m. har föränd-

rats så att mildväder har blivit oftare förekommande, vilket gör att det blir en hårdare skare som försvårar renarnas bete. Detta är ett bekymmer.

Jag vill gärna referera till en uppvaktning av samer som gjordes före beslutet den 11 februari. Jag sade då att jag inser att det är nödvändigt att renarna stödutfodras, men frågan är bara vem som skall betala detta. Generellt är det djurägarna som har huvudansvaret för att djuren får ett foder, vilket också gäller för renägarna. Å andra sidan är det, vilket Åke Selberg säger, bekymmersamt. Det är därför ärendet på nytt har tagits upp till prövning.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 133 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Då hoppas jag också att jordbruksministern inser att det behövs forskningspengar för att få klarhet i dessa frågor. Dels behövs en översikt över vad som har hänt under ett antal år, dels en beredskapsplan med stöd för förebyggande åtgärder och stöd efter inträffade skador. Detta bör göras klart för att man inte med förvåning år efter år skall ta emot meddelanden om att nödutfodring behövs. Man bör då också beakta exempelvis aktuella extrema väderförhållanden eller andra förhållanden som har förändrats.

Anf. 134 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Jag är naturligtvis medveten om det som jordbruksministern säger, nämligen att det är en kärv budget och att det gäller att vända på slantarna. När beslut fattades om en ny djurskyddslag var vi helt överens. Djurskyddslagen har också ett gott anseende. Därför kan det knappast vara i linje med den att låta renarna gå mot en massdöd. Visst, det finns naturligtvis också ett ansvar som ligger hos djurägarna.

Det är riktigt som Berith Eriksson här säger, att det i högsta grad är nödvändigt med forskning och översyn för att inte samma situation skall dyka upp varje år – det är ju inte katastrof varje år. Men med litet bättre framförhållning går nog problemen att klara på ett bättre sätt. Jag syftar då på utfodringen.

Anf. 135 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det finns medel anslagna för renforskning. Det är viktigt att vi försöker få klarhet i vad som är normalt resp. onormalt. Det är också viktigt att ta reda på och bestämma sig för vem som har ansvaret i de olika situationerna. Det kan naturligtvis vara så att regeringen, när den fattade sitt förra beslut, inte uppskattade att problemen var så stora som de verkligen var. Men vi får se om det blir någon ändring nästa gång regeringen tar ställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1992/93:407 om offentligt ägande av mark

Anf. 136 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Carl Olov Persson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att förhindra att det offentliga ägandet av mark ökar.

Carl Olov Persson hänvisar till att det har skett en förändring av policyn så att Svenska kyrkan och Akademien inte längre behöver förvärvstillstånd för förvärv av jord och skog.

Såvitt jag har erfarit finns det i dag inga tecken som tyder på att det offentliga ägandet av mark skulle öka. Tvärtom minskar det t.ex. genom Domänverkets pågående utförsäljningar. Vid införandet av den nya jordförvärvslagstiftningen 1979 eftersträvades en utvidgning av lagens tillämpningsområde i fråga om statliga förvärv. Dessa bestämmelser har sedan dess inte ändrats utan gäller alltså. Tillämpningen av jordförvärvslagstiftningen indikerar inte heller någon ökning av offentligt ägande av mark.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att de farhågor som Carl Olov Persson framför i sin fråga saknar grund. Jag har därför i dagsläget inte för avsikt att vidta några åtgärder.

Anf. 137 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Det här är en ganska viktig principfråga. Bonden har tillståndsplikt vid köp medan staten inte har det. Om man då utsträcker statens ägande till offentliga organisationer över huvud taget såsom exempelvis kyrkan, högskolan eller annan offentlig förvaltning, kan det hända att man ganska snabbt får en ändring i ägarstrukturen. I dag är ca 50 % privatägt, 25 % är bolagsägt och 25 % ägs av offentlig sektor. Jag har trott att nuvarande regering skulle se positivt på privat ägande, och det kan jag nog fortsätta att tro.

Tidigare fattade Lantbruksstyrelsen dessa beslut, och där ingick fackmän-niskor såsom jägmästare och agronomer som hade känsla för näringen. I dag är det jurister vid Jordbruksverket som tolkar lagen. Man anser där att staten, oberoende av hur långt ifrån ägandet organisationerna finns, inte behöver få något förvärvstillstånd prövat. Det handlade tidigare bara om statliga köp där man använde äskade anslagsmedel. Jag tror att man nu måste hålla ögonen på detta och verkligen se till att det inte sker en förändring. Jag är tacksam för att det finns en viss utförsäljning av Domän, och den kanske kan medverka positivt till ett ökat privat ägande, vilket är viktigt för bibehållandet av en levande landsbygd, för möjligheten att skapa försörjning i glesbygd och för en satsning på småföretag över huvud taget.

Anf. 138 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Carl Olov Persson och jag är överens om den grundläggande principen, dvs. att privat ägande av mark är att föredra framför statligt ägande. Det har funnits en praxis sedan länge när det gäller frågan hur man skall betrakta kyrkan och universiteten, nämligen som juridiska personer.

Som Carl Olov Persson vet skedde det förändringar i jordförvärlagen 1987 och 1991. På den punkten har i och för sig inte lagtexten ändrats. Men samtidigt har det skett lättnader i jordförvärlagen när det gäller fysiska personer. Det står i jordförvärlagen att lagen inte gäller om egendomen förvärfas av staten genom annan myndighet än statens affärsdrivande verk. Vid de principiella överväganden som har gjorts i departementet, och som inte rör det specifika fall som har åsyftats, har det framkommit att man inte

kan betrakta kyrka och universitet som juridiska personer. Därför skulle det inte behövas ett förvärstillstånd i dessa fall.

Men det här förändrar inte min grundläggande inställning, nämligen att man skall vara restriktiv med det statliga ägandet.

Prot. 1992/93:66
23 februari 1993

Svar på frågor

Anf. 139 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Det här gäller inte bara privat ägande i relation till statligt ägande utan även bolagssidan. För att få en levande landsbygd är det bra om det går att få mer privat ägande.

I samband med att propositionen om Domänverket antogs, skrev jag en liten artikel som publicerades i Land och en del andra tidningar. Jag har fått ett otal telefonsamtal och brev från folk som vill förvärva mark av Domän. Det har inte varit helt lätt att förvärva mark. Jag kan inte tänka mig att det har varit några större förändringar när det gäller ägare av mark på den kanten. Men jag bevakar den frågan på annat sätt.

Anf. 140 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det som nu är viktigt i den gällande jordförvärvslagen är att fysiska personer har en favör jämfört med juridiska personer. Om man hade betraktat staten som en juridisk person skulle det utgöra en skillnad som är till nackdel för staten i det här sammanhanget.

Om man inte betraktar staten som juridisk person utan bara som staten, kan det innebära att staten inte på samma sätt har hinder i jordförvärvslagen. Å andra sidan finns det inga ambitioner från statens sida att för närvarande öka sitt innehav av mark. Jag tror att det löser problemet i det här sammanhanget.

Anf. 141 CARL OLOV PERSSON (kds):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag hoppas att vi tillsammans kan bevaka att det sker en positiv utveckling på den här fronten.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1992/93:169 till utbildningsutskottet

Förslag

1992/93:RFK3 till konstitutionsutskottet

30 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1992/93:KU15
Lagutskottets betänkanden 1992/93:LU23, LU26 och LU28
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1992/93:SfU10 och SfU11
Näringsutskottets betänkande 1992/93:NU18
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1992/93:AU6

31 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1992/93:115 Ändringar i jordabalkens hyresregler
1992/93:137 Gränsdragningen mellan handelsbolag och enkla bolag
1992/93:166 Vissa punktskattefrågor
1992/93:170 Forskning för kunskap och framsteg
1992/93:171 Forskning i frontlinjen

32 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 19 februari

1992/93:88 av *Ulf Kristersson* (m) till kommunikationsministern om det planerade tredje järnvägsspåret genom Stockholm:

I likhet med många andra stockholmare blir jag arg och besviken vid tanken på hur mycket av vår gemensamma stadsmiljö som har gått förlorad under de senaste decennierna. 1950-, 60- och 70-talen innebar på sina håll i Stockholm en besinningslös rovdrift på kulturmiljöer som aldrig går att ersätta eller återställa.

För snart ett år sedan visades några av de allvarligaste missgreppen på nytt i TV-programmet "Staden i mitt hjärta", som blev mycket uppmärksammat. Programmet öppnade ögonen för en ny generation stockholmare – vi som var för unga för att ha upplevt det själva. Många – inte minst just unga människor – blev chockade av vad de såg, och av vad de ser i staden i dag. Det fattades beslut i stad och stat under de här decennierna som byggde på en ofattbar tro att man kunde riva, bygga och göra om helt utan respekt för vare sig historia eller framtid.

Det finns exempel på kvarter, byggnader och trafikleder som närmast har karaktären av politisk kriminalitet i sin totala brist på respekt för harmoni, historia och stadsmiljö. Klarakvarteren, "plattan" och Centralbron är bara tre exempel på stadsmiljöbrott som kommande generationer aldrig kommer att förlåta.

Stadsmiljö är inte en privatsak. Det är en politisk angelägenhet – ibland på gott, ibland på ont. Det manifesteras inte minst i alla de regler, påbud, förbud, lagar och föreskrifter som varje villaägare möter när han vill bygga till, eller när sommarstugeägare vill bygga uthus eller bastu. Då tycks politikens skyddsmekanismer fungera med en nästan löjeväckande noggrannhet. Ingen hänsyn tycks vara för liten för att stoppa ett bygge vid någon av våra sjöar eller andra projekt som vi vill genomföra som privatpersoner.

Men att stadsmiljö inte är en privatsak – utan en i grunden mycket gemensam upplevelse – borde innebära att inte heller politiker har rätt att göra som de vill. Mycket vackert och oersättligt har gått förlorat i de demokratiska politiska beslutens namn i Sverige. Det gör dock inte kommande generationer lyckligare att det rådde enighet i en eller annan politisk församling.

En av de allra fulaste och mest störande skapelserna är just Centralbron och den sexfiliga trafikleden genom Gamla stan/Riddarholmen. I en av Sveriges mest unika stadsmiljöer – som varenda svensk någon gång stolt har berättat om – har ett brutalt ingrepp lämnat sår efter sig som mänskligt att döma ingen enda person längre vill försvara.

Landshövdingen Ulf Adelsohn sade t.ex. i en intervju att "om jag hade haft något inflytande då den (trafikleden på Centralbron) projekterades på 50-talet hade jag med all kraft verkat för en tunnel. Så ser jag det i varje fall i dag. Nu med facit i hand förfasas vi och ser vad som gick snett."

Så visst finns det inslag av "retroaktiv ilska" över de protester vi nu möter mot tanken på att kanske förvärpa eländet genom ett tredje spår bredvid de gamla spåren tvärs genom Riddarholmen. Och jag förstår dem som protesterar. Man måste inte ha bott i Gamla stan för att dela oron över vad som kommer att hända om vi nu går vidare i den gamla dåliga traditionen att göra ingreppen först och ångra oss sedan. Blir ilskan mindre värd för att den är retroaktiv? Är det inte tvärtom just detta man alltid har sagt i de här sammanhangen: "Det är ju en sådan liten försämring. Om det nu ändå ser ut som det gör, kan väl inte detta vara så farligt . . ." Var går gränsen? frågar jag mig.

Jag är moderat. Jag brukar – i likhet med många andra moderater – vara för utveckling, för att bygga nytt, inte vara så rädd för det nya. Jag brukar tänka att varje generation måste kunna få sätta sina goda spår i en ständig utveckling av staden. Jag vill alltså inte konservera Stockholm eller göra om staden till något slags hembygdsmuseum. Jag är inte bekymrad över Stockholms "horisontlinje" efter Globen. Jag tycker att man gott kan bygga en vacker "Japan-skrapa" på den tråkiga tomten vid Norrtull, bara några hundra meter från mitt hem. Jag tillhör alltså inte dem som i största allmänhet vill protestera mot det nya eller är rädd för vad tekniken har att erbjuda.

Men jag har blivit betänksam av att sätta mig in i frågan om tredje spåret i Stockholm.

De argument som brukar föras fram för att bygga det tredje spåret i ytläge är följande:

1. Tredje spåret i ytläge kostar ca 1,5 miljarder kronor, medan en tunnel kostar mellan 4 och 6 miljarder. Dessutom tar en tunnel längre tid att bygga och vi har bråttom.

2. Det är så små ingrepp som görs på Riddarholmen. Det handlar om litet grand av Norstedtska huset och ett antal 1600-talskällare. Sådana finns det väl egentligen ganska gott om i Stockholm.
3. Byggs inte tredje spåret så krånglar vi till hela trafiksituationen i Stockholm. Staten kommer att prioritera fjärrtågen om det blir trångt. Dennis-överenskommelsen kräver att vi nu blundar och sväljer.

Det ligger naturligtvis en del sanningar i detta. Men det finns också mycket seriösa invändningar mot tredje spåret:

För det första:

Gör inte ont värre i Gamla stan/Riddarholmen. Det handlar om vatten och hus i en miljö som bokstavligt talat är oersättlig. Gamla synder går inte att göra ogjorda, men motiverar inte heller att vi fortsätter på den inslagna vägen. Eller är Byggnadsstyrelsens och Riksantikvarieämbetets kritik helt grundlös?

För det andra:

Tredje spåret är kortsiktigt. Redan en liten bit in på 2000-talet vet vi att det kan komma att krävas ett fjärde spår, och ett femte är inte osannolikt om utvecklingen inom spårbunden trafik går vidare i den riktningen. Skall vi då – i början av 2000-talet – säga att det är en sådan liten ytterligare försämring att bygga vidare nu när vi ändå har börjat? Det fjärde och femte spåret tar ju bara några hus, kommer man att säga, och de allra flesta husen förblir ju ostörda... Eller skall vi säga redan nu att en tunnel för tågtrafiken nog blir oundviklig och därför i dag ta den extrakostnad det innebär att bygga en tunnel? På köpet får vi då utrymme för två nya spår på en gång.

För det tredje:

Måste all trafik utgå från Stockholms central? Kan vi inte likt andra huvud- och storstäder ha flera resecentrum? All godstrafik t.ex. måste väl rimligen inte slussas in via en getingmidja som redan i dag är en trång passage? Med tunnelbana som anslutning måste det gå att förlägga en växande del av trafiken till en annan central än den på Vasagatan.

För det fjärde:

Det är inte tider att vara släpphänt med pengar just nu. Men det är faktiskt inte heller tider att låta förhållandevis små summor locka oss att göra ingrepp som vi – och framför allt kommande generationer – senare får ångra. Ytterligare några miljarder för att bygga en tunnel i stället för ett tredje ytspår är mycket pengar, men kan komma att löna sig i längden – även ekonomiskt. Tågtrafik är bra, men även tåget måste bära sina kostnader. Och en fundamental del av de kostnaderna är att investeringarna i infrastruktur som görs, måste ta hänsyn till vår gemensamma kulturhistoria. Om man inte gjorde det skulle förvisso många projekt bli billigare i pengar än vad de blir i dag. På det "billigare" viset tänkte vi möjligen i samband med de stora rivningarna för länge sedan. Är inte det skäl nog att tänka annorlunda i dag?

Jag tycker alltså att det finns seriösa skäl att ifrågasätta tredje spåret i den form som nu är huvudalternativet. Samtidigt begriper jag att det inte är en lätt fråga. Bollen ligger nu hos regeringen som har fått tillbaka den från Stockholms stad. Regeringen har deklarerat att det råkar finnas precis så mycket pengar som krävs för ett ytspår, och inte mer. Staden har sagt att man helst vill se en tunnel. Dennis vilar ovanpå alltihop.

Jag medger att detta inte är en helt enkel fråga. Men om begreppet "försiktighetsprincip" någon gång är giltigt, så är det väl i frågan om hur vi gör fortsatta ingrepp i Stockholm – och Gamla stan. Låt oss därför tänka en gång till.

Jag har sex frågor till kommunikationsministern:

1. Har statsrådet försäkrat sig om att det inte får några miljöeffekter alls att förlägga ett tredje spår bredvid de två tidigare på Riddarholmen?
2. Regeringen ville inte göra den noggrannare miljöprövning av tredje spåret som hade begärts. Varför?
3. På vilka grunder har statsrådet kommit fram till att det finns ekonomiskt utrymme för ett spår i ytläge, men inte i tunnel?
4. Vilket ekonomiskt värde har statsrådet åsatt tredje spårets miljöpåverkan på Riddarholmen?
5. Vilka omständigheter skulle få statsrådet att ompröva beslutet att inte ställa medel till förfogande för ett tunnelbygge redan nu?
6. Av vilken anledning kan inte Banverket få i uppdrag att skjuta byggandet av tredje spåret på framtiden, tills en tunnellsnör kan finansieras?

1992/93:89 av *Åke Selberg* (s) till miljöministern om miljösituationen på Kolahalvön:

Miljökatastrofen på Kolahalvön blir alltmer uppenbar i takt med att information som tidigare varit sekretessbelagd blir offentlig.

Det rör den stora koncentrationen av kärnreaktorer och den bristande säkerheten både när det gäller reaktorernas tillstånd och avfallens hantering.

Det rör industrierna som släpper ut ofattbara mängder svavel och tungmetaller.

Det rör orenat avloppsvatten från halvmiljonstaden Murmansk.

Det rör sjön Imandra som är vattentäkt trots att den tar emot stora mängder giftigt avfall.

Den ekologiska katastrofen som vi nu ser på Kolahalvön sträcker sig långt utanför Rysslands gränser. Som exempel kan nämnas att en kärnkraftsolycka kommer att inverka på ett område på 1 000 km radie, dvs. till i höjd med Sundsvall.

Ryssland kommer inte att klara av att lösa problemen på egen hand, bistånd från bl.a. vårt land måste till.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga miljöminister Olof Johansson följande:

Vilka åtgärder är miljöministern beredd att vidta för att medverka till en förbättring av miljösituationen på Kolahalvön?

33 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställts

den 19 februari

1992/93:413 av *Margareta Israelsson* (s) till socialministern om ÄDEL-reformen:

Tidningen Kommun-Aktuellt har i en enkät i Malmöhus län sökt svar på frågan: "Vart tog ÄDEL-pengarna vägen?" Svaren ger en skrämmande inblick i hur ekonomiskt pressade kommuner använder pengar, som var tänkta för riktade insatser på äldreomsorgen, till att täppa igen hål i den egna kassan. ÄDEL-pengarna täcker minusposten socialbidrag eller hjälper till att klara extra sparbeting.

Mycket talar för att den statliga betalningsansvarskommittén får liknande svar när de skickar ut sin enkät för att följa upp ÄDEL-reformen.

Jag vill mot denna bakgrund fråga socialministern:

Vilka åtgärder avser socialministern vidta för att garantera de äldre den vård och omsorg de skulle garanteras genom ÄDEL-reformen?

34 § Kammaren åtskildes kl. 19.14.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORSS

/Barbro Nordström

Tisdagen den 23 februari

1 § Meddelande om information från regeringen	1
Förste vice talmannen	
2 § Anmälan om kompletteringsval till socialutskottet	1
3 § Justering av protokoll	1
4 § Svar på frågorna 1992/93:396 och 399 om färjeolyckan i Östersjön	1
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Ivar Franzén (c)	
5 § Svar på fråga 1992/93:391 om skattereglerna och kultursektorn	4
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Lennart Fridén (m)	
6 § Svar på fråga 1992/93:397 om beskattningen av lant- och skogsbrukares insatskapital	6
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Bertil Danielsson (m)	
7 § Svar på fråga 1992/93:404 om villkoren för allemanssparandet	8
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Inger René (m)	
8 § Svar på fråga 1992/93:411 om åtgärder för att förhindra sedelförfalskning	10
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Tage Pålsson (c)	
9 § Svar på fråga 1992/93:403 om provanställning	13
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Göte Jonsson (m)	
10 § Svar på fråga 1992/93:372 om beredskap mot oljeutsläpp	14
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Kenneth Lantz (kds)	
11 § Svar på fråga 1992/93:394 om utredning om sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna	17
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Nils-Olof Gustafsson (s)	
12 § Svar på fråga 1992/93:398 om Socialstyrelsens tillsynsverksamhet	18
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Ingrid Andersson (s)	
13 § Svar på fråga 1992/93:392 om skolbetygen	21
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Alwa Wennerlund (kds)	
14 § Svar på fråga 1992/93:412 om lärlingsutbildning	23
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Robert Jousma (nyd)	

15 § Svar på fråga 1992/93:363 om den inrikes flygtrafiken	26
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Georg Andersson (s)	
16 § Svar på fråga 1992/93:362 om säkerheten på polska färjor som trafikerar svenska hamnar	29
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Carl Olov Persson (kds)	
17 § Svar på fråga 1992/93:370 om arbetsplanen för E 18 vid Köping- Arboga	31
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Göran Magnusson (s)	
18 § Svar på frågorna 1992/93:376 och 377 om Telis verksamhet i Vä- nersborg	32
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Ingvar Johnsson (s)	
Rune Evensson (s)	
Ajournering	37
Återupptagna förhandlingar	37
19 § Svar på fråga 1992/93:379 om barn som försvunnit från flykting- förläggningar	37
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Ingbritt Irhammar (c)	
20 § Svar på fråga 1992/93:389 om regler för handel med kulturellt värdefulla föremål	40
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Åke Gustavsson (s)	
21 § Svar på fråga 1992/93:366 om skolundervisningen för asylsö- kande barn	42
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Inger Lundberg (s)	
22 § Svar på fråga 1992/93:390 om budgetramarna och de nationella kulturinstitutionerna	45
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Lennart Fridén (m)	
23 § Svar på fråga 1992/93:375 om Sveriges Radios sjöväderrapporter	47
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Carl Olov Persson (kds)	
24 § Svar på fråga 1992/93:387 om principer som kan medföra att flyktingar från Peru utvisas	48
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Carl Olov Persson (kds)	
25 § Svar på fråga 1992/93:400 om möjlighet till gymnasiestudier för asylsökande barn	50
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Berith Eriksson (v)	

26 § Svar på fråga 1992/93:406 om utvisning till tredje land	52	Prot. 1992/93:66 23 februari 1993
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Berith Eriksson (v)		
27 § Svar på frågorna 1992/93:405 och 409 om nödutfodring av renar	53	
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)		
Berith Eriksson (v)		
Åke Selberg (s)		
28 § Svar på fråga 1992/93:407 om offentligt ägande av mark	55	
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)		
Carl Olov Persson (kds)		
29 § Hänvisning av ärenden till utskott	57	
30 § Förnyad bordläggning	58	
31 § Bordläggning	58	
32 § Anmälan om interpellationer		
1992/92:88 av Ulf Kristersson (m) om det planerade tredje järnvägsspåret genom Stockholm	58	
1992/93:89 av Åke Selberg (s) om miljösituationen på Kola- halvön	61	
33 § Anmälan om fråga		
1992/93:413 av Margareta Israelsson (s) om ÄDEL-reformen	62	

